

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI

INSTRUKCE

REDEMPTIONIS SACRAMENTUM

O TOM, CO SE MÁ ZACHOVÁVAT
A ČEHO JE TŘEBA SE VYVAROVAT
OHLEDNĚ EUCHARISTIE

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE
 PRAHA 2005
 (PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

1. V Nejsvětější svátosti matka církev s pevnou vírou vyznává, s radostí přijímá, s úctou slaví a uctívá svátost vykoupení.¹ Přitom zvěštuje smrt Ježíše Krista, ohlašuje jeho vzkříšení a očekává jeho příchod ve slávě,² aby jako Pán a nepřemožitelný vládce, věčný kněz a král vesmíru předal království pravdy a života nekonečné vznešenosti všemohoucího Otce.³

2. Učení církve o Nejsvětější svátosti, v níž spočívá veškeré duchovní dobro církve, sám Kristus, náš velikonoční Beránek,⁴ který je zdrojem a vrcholem⁵ celého křesťanského života a od počátku utváří církev,⁶ bylo vyloženo se starostlivou naléhavostí a velkou vážností během staletí v dokumentech koncilů a papežů. Papež Jan Pavel II. nedávno v encyklice *Ecclesia de Eucharistia* znovu vyložil některá její hlediska, velmi důležitá pro současnou situaci v církvi.⁷

Aby církev i dnes ve slavení svaté liturgie náležitě střežila tak velké tajemství, pověřil papež Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti,⁸ aby po poradě s Kongregací pro nauku víry připravila tuto in-

¹ Srov. *Mešní texty zveřejněné po vydání českého misálu a mešního lektionáře*, Votivní mše o Božím milosrdenství, Modlitba nad dary, s. 18. Praha : Česká biskupská konference, 2001.

² Srov. 1 Kor 11,26; *Český misál*, První eucharistická modlitba, Zvolání po konsekraci, s. 439. Praha : Česká liturgická komise, 1983; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 5, 11, 14, 18. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

³ Srov. Iz 10,33;51,22; *Český misál*, Slavnost Ježíše Krista Krále, Preface Kristus je Král všeho tvorstva, s. 367. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

⁴ Srov. 1 Kor 5,7; II. Vatikánský koncil. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 5. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995; JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská exhortace *Ecclesia in Europa*, č. 75. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

⁵ Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 11. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

⁶ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 21. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁷ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁸ Srov. *tamtéž*, č. 52.

strukci, ve které by se pojednávalo o některých otázkách týkajících se disciplíny ohledně svátosti eucharistie. Proto je nutné ji číst v souvislosti s citovanou encyklikou *Ecclesia de Eucharistia*.

Cílem této instrukce není pouze podat souhrn norem týkajících se eucharistie, ale spíše vést k hlubokému pochopení a ocenění liturgických norem,⁹ jak shrnutí dosud platných dříve vydaných ustanovení, tak jejich vysvětlení a doplněním novými ustanoveními, a tím vyložit nejen biskupům, ale i kněžím, jáhnům a laikům, jak je mají ve shodě se svým postavením a možnostmi uvádět do praxe.

3. Normy obsažené v této instrukci platí pro liturgii římského obřadu a s vhodnými úpravami i pro ostatní právně uznané obřady latinské církve.

4. „Koncilní liturgická reforma přinesla bezpochyby velké výhody pro uvědomělejší, aktivnější a plodnější účast věřících na oltářní oběti.“¹⁰ Přesto „nechybějí stíny.“¹¹ Nemohou se přece v tichosti přejít přestupky, a to i velice závažné, proti podstatě liturgie a svátostí, jakož i proti tradici a autoritě církve, které nezřídka v těchto dnech v různých oblastech ohrožují slavení liturgie. Na některých místech jsou přestupky na liturgickém poli na denním pořádku, což samozřejmě nelze připustit a musí ustát.

5. Dodržování norem vydaných církevní autoritou vyžaduje shodu myšlení a slov, vnějších činů a vnitřního přesvědčení. Pouze vnější dodržování norem, jak je zřejmé, by bylo v rozporu se samotnou podstatou liturgie, ve které chce Kristus Pán shromáždit svou církev, aby s ním byla „jedno tělo a jedna duše.“¹² Vnější postoj proto musí

⁹ Srov. *tamtéž*.

¹⁰ *Tamtéž*, č. 10.

¹¹ *Tamtéž*; srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 12–13. In: AAS 81 (1989), s. 909–910; srov. též II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 48. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

¹² *Český misál*, Třetí eucharistická modlitba, s. 450. Praha : Česká liturgická komise, 1983; srov. 1 Kor 12,12–13; Ef 4,4.

být prozářen vírou a láskou, které nás spojují s Kristem a mezi sebou navzájem a probouzejí lásku k chudým a sklíčeným. Slova a obřady liturgie jsou navíc věrným a po staletí zrajícím výrazem Kristova smýšlení a učí nás smýšlet jako on.¹³ Tím, že svou mysl připodobňujeme těmto slovům, pozvedáme svá srdce k Pánu. Slova této instrukce chtějí vést k jednotě našeho smýšlení se smýšlením Kristovým, vyjádřeným ve slovech a obřadech liturgie.

6. Přestupky ohledně eucharistie totiž „přispívají k zatemnění pravé víry a katolického učení o této podivuhodné svátosti.“¹⁴ Zabraňují tak „věřícím nějakým způsobem znovu prožívat zkušenost dvou učedníků putujících do Emauz: „Otevřely se jim oči a poznali ho.“¹⁵ Před božskou mocí a božským bytím¹⁶ a před září jeho dobroty, obzvlášť viditelné ve svátosti eucharistie, je vhodné, aby všichni věřící živilí a projevovali vědomí úctyhodné Boží velebnosti, které obdrželi skrze spasitelné umučení jednorozeného Syna.¹⁷

7. Přestupky mají nezřídka své kořeny ve falešném chápání svobody. Bůh nám však v Kristu nedává iluzorní svobodu, podle níž můžeme dělat to, co chceme, ale svobodu, skrze níž můžeme činit to, co je důstojné a spravedlivé.¹⁸ To platí nejen o nařízeních pocházejících přímo od Boha, ale s přihlédnutím k povaze jednotlivých norem i o nařízeních vyhlášených církví. Odtud vyplývá nutnost, aby se všichni ztotožnili s nařízeními danými právoplatnou církevní autoritou.

¹³ Srov. Flp 2,5.

¹⁴ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

¹⁵ *Tamtéž*, č. 6; srov. Lk 24,31.

¹⁶ Srov. Řím 1,20.

¹⁷ Srov. *Český misál*, Preface 1. o utrpení Páně, s. 393. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

¹⁸ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o základech morálního učení církve *Veritatis splendor*, č. 35. Praha : Zvon, 1994; JAN PAVEL II. Homilie přednesená u Camden Yards (9. října 1995), č. 7. In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XVII, 2* (1995). Libreria Editrice Vaticana, 1998, s. 788.

8. Také je třeba si s velkým politováním všimnout, že „ekumenické iniciativy tu a tam, i když jsou velkomyslné v úmyslech, dávají prostor eucharistické praxi, jež odporuje disciplíně, kterou církev vyjadřuje svou vírou.“ „Eucharistie je příliš velkým darem, než aby mohla snést dvojznačnost a snižování významu.“ Je tedy vhodné nechat opravit a pečlivěji definovat některé otázky, aby i v této oblasti „eucharistie i nadále zářila plným jasem svého tajemství.“¹⁹

9. Přestupky často pocházejí z neznalosti, protože člověk většinou odmítá skutečnosti, u nichž nechápe hlubší smysl a nezná historickou hodnotu. Neboť „z inspirace a podnětů“ samotného Písma svatého „se zrodily liturgické modlitby, orace a hymny; z něho dostávají liturgické úkony a znamení svůj význam.“²⁰ „Kromě toho viditelná znamení, kterých liturgie užívá k naznačení toho, co je božské a neviditelné, zvolil Kristus nebo církev.“²¹ Struktury a formy posvátných bohoslužeb podle tradice daného obřadu, ať už východního nebo západního, jsou v souladu s univerzální církví i v otázce zvyků všeobecně přijatých nepřerušenu apoštolskou tradicí,²² neboť vlastním úkolem církve je předat je věrně a pečlivě budoucím generacím. To vše je moudře ochraňováno a uchováváno liturgickými normami.

¹⁹ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁰ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 24; srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Varietates legitimae*, č. 19 a 23. In: AAS 87 (1995), s. 295–296, 297.

²¹ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 33.

²² Srov. SVATÝ IRENEJ. *Adversus Haereses*, III, 2. In: *Sources Chrétiennes*, 211, 24–31; SVATÝ AUGUSTIN. *Epistula ad Ianuarium*, 54, I. In: PL 33, 200: „Illa autem quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum orbe servantur, datur intellegi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri.“; JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio*, č. 53–54. Praha : Zvon, 1994; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. List biskupům katolické církve o některých aspektech církve chápané jako společenství *Communio nis notio*, č. 7–10. In: AAS 85 (1993), s. 842–844; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Varietates legitimae*, č. 26. In: AAS 87 (1995), s. 298–299.

10. Sama církev nemá žádnou pravomoc nad tím, co bylo ustanoveno Kristem a co tvoří neměnnou část liturgie.²³ Zpřetrhání pouta, které mají svátosti se samotným Kristem, jenž je ustanovil, a s událostmi, na nichž se zakládá církev,²⁴ by nebylo pro věřící přínosem, ale způsobilo by vážnou újmu. Posvátná liturgie je totiž důvěrně spojena s principy nauky²⁵ a používání neschválených textů a obřadů přináší jako důsledek oslabení nebo ztrátu nutného vztahu mezi *lex orandi a lex credendi*.²⁶

11. Tajemství eucharistie je příliš veliké, „než aby si někdo mohl dovolit zacházet s ním podle osobní svévole, která by nerespektovala jeho posvátný charakter a univerzální rozměr.“²⁷ Kdo naopak, i když je kněz, jedná takto a řídí se vlastními sklony, poškozují podstatnou jednotu římského obřadu, kterou je třeba usilovně zachovávat.²⁸ Jednání takového člověka v žádném případě neodpovídá hladu a žízni po živém Bohu, které pociťuje lidstvo naší doby. Není opravdovou pastorační službou a nepřispívá k pravé liturgické obnově, ale spíše obírá věřící o jejich duchovní bohatství a dědictví. Svévolné činy totiž neprospívají skutečné obnově,²⁹ ale poškozují spravedlivé právo

²³ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 21.

²⁴ Srov. PIUS XII. Apoštolská konstituce *Sacramentum ordinis*. In: AAS 40 (1948), s. 5; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Prohlášení *Inter insigniores*, část IV. In: AAS 69 (1977), s. 107–108; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Varietates legitimae*, č. 25. In: AAS 87 (1995), s. 298.

²⁵ Srov. PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

²⁶ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*. In: AAS 72 (1980), s. 333.

²⁷ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 52. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁸ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 4 a 38; dekret o katolických východních církvích *Orientalium Ecclesiarum*, č. 1, 2 a 6. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995; PAVEL VI. Apoštolská konstituce vyhlášující Římský misál obnovený podle rozhodnutí Druhého vatikánského koncilu. In: *Český misál*, Praha : Česká liturgická komise, 1983, s. 9–12; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 399. Praha : Česká biskupská konference, 2003; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Liturgiam authenticam*, č. 4. In: AAS 93 (2001), s. 686.

²⁹ Srov. JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská exhortace *Ecclesia in Europa*, č. 72. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

věřících na liturgické obřady, které jsou projevem života církve podle její tradice a její disciplíny. Kromě toho vnášejí prvky deformace a neshody do samotného slavení eucharistie, která je svou podstatou výjimečným způsobem znamením a podivuhodným uskutečněním společenství božského života a jednoty Božího lidu.³⁰ Z toho pocházejí nejasnost v nauce, znejistění a pohoršení Božího lidu a téměř nevyhnutelně také ostré reakce. Všechny tyto prvky v naší době, kdy je křesťanský život ztěžován kvůli sekularizovanému prostředí, mnohé věřící matou a značně zarmucují.³¹

12. Všichni věřící mají právo na pravou liturgii a především na slavení mše svaté tak, jak to církev chtěla a ustanovila a jak je to nařízeno v liturgických knihách a dalších zákonech a normách. Stejným způsobem mají katolíci právo, aby se pro ně sloužila oběť mše svaté v neporušené podobě a v plné shodě s učením učitelského úřadu církve. Je také právem katolického společenství, aby mohlo slavít bohoslužbu Nejsvětější svátosti takovým způsobem, který by ji ukázal jako pravou svátost jednoty s úplným vyloučením závažných nedostatků a všeho, co by mohlo dát vzniknout rozdělení a sektářství v církvi.³²

13. Všechny normy a odkazy vyložené v této instrukci se týkají, i když v různé míře, úkolu církve, která má bdít nad řádným a důstojným slavením tohoto velikého tajemství. O různých stupních, kterými jsou jednotlivé normy spojeny s nejvyšším zákonem celého církevního práva, jímž je péče o spásu duší, pojednává poslední kapitola této instrukce.³³

³⁰ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 23. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 6. In: AAS 59 (1967), s. 545.

³¹ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*. In: AAS 72 (1980), s. 332–333.

³² Srov. 1 Kor 11,17–34; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 52. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

³³ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 1752. Praha : Zvon, 1994.

I. KAPITOLA

Řízení posvátné liturgie

14. „Pouze církevní autorita je oprávněna řídit svatou liturgií. Je to Apoštolský stolec a v rámci právní normy biskup.“³⁴

15. Římský papež je „zástupcem Krista a pastýřem celé církve zde na zemi; a proto z důvodu svého nejvyššího úřadu má nejvyšší, plnou, bezprostřední a obecnou řádnou moc v církvi, kterou může vždy svobodně vykonávat,“³⁵ také v dialogu s pastýři a věřícími.

16. Apoštolskému stolci přísluší řídit posvátnou liturgií univerzální církve, vydávat liturgické knihy a povolovat překlady do místních jazyků a bdít nad tím, aby liturgické normy, zvláště ty, jimiž se řídí slavení posvátné oběti mše svaté, byly všude věrně dodržovány.³⁶

17. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti „se s ohledem na kompetence Kongregace pro nauku víry zabývá tím, co přísluší Apoštolskému stolci ve věci řízení a podpory posvátné liturgie, především svátostí. Umožňuje a chrání udělování svátostí a jejich platné a dovolené slavení.“ Dále „pozorně dohlíží, aby byly přesně dodržovány liturgické směrnice, aby se předešlo přestupkům a tam, kde se objeví, aby byly odstraněny.“³⁷ Podle tradice celé církve je to na prvním místě starost o slavení mše svaté a o úctu vzdávanou Nejsvětější svátosti i mimo mši svatou.

³⁴ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 22, § 1. Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 838 § 1.

³⁵ *Kodex kanonického práva*, kán. 331; srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 22.

³⁶ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 838 § 2.

³⁷ JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce *Pastor bonus*. In: AAS 80 (1988), s. 841–924, zde čl. 62, 63 a 66, s. 876–877.

18. Věřící mají právo, aby církevní autorita zcela a účinně řídila posvátnou liturgii tak, aby se nikdy nezdála „něčím soukromým vlastnictvím, ani celebranta, ani společenství, v němž se tajemství slaví.“³⁸

1. Diecézní biskup, velekněz svého stáde

19. Diecézní biskup, první rozdělovatel Božích tajemství, je správcem, podněcovatelem a strážcem veškerého liturgického života jemu svěřené místní církve.³⁹ Neboť „biskup je obdařen plností svátosti svěcení, a proto je „správcem milosti nejvyššího kněžství“⁴⁰ především v eucharistii, kterou obětuje nebo dává obětovat⁴¹ a ze které církev ustavičně žije a roste.“⁴²

20. Při každém slavení mše svaté, především v katedrále, se církev zvlášť výrazně projevuje „plnou a aktivní účastí všeho svatého Božího lidu (...) v jednotě modlitby a oltáře, v jehož čele stojí biskup v kruhu svých kněží a služebníků oltáře.“⁴³ „Každé zákonité slavení eucharistie řídí biskup. Jemu je svěřena povinnost konat pro božskou

³⁸ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 52. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

³⁹ Srov. II. Vatikánský koncil. Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, č. 15. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995; srov. též II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 41; *Kodex kanonického práva*, kán. 387.

⁴⁰ Modlitba při biskupském svěcení v byzantském obřadu: *Euchologion to mega*, Řím, 1873, s. 139.

⁴¹ Srov. SVATÝ IGNÁC Z ANTIOCHIE. *Ad Smyr.* 8,1: vyd. F.X. Funk, I, s. 282.

⁴² II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 26; srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 7. In: AAS 59 (1967), s. 545; srov. též JAN PAVEL II. Apoštolská exhortace *Pastores gregis*, č. 32–41. Dostupné na: <http://www.cirkev.cz>.

⁴³ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 41; srov. SVATÝ IGNÁC Z ANTIOCHIE. *Ad Magn.* 7; *Ad Philad.* 4; *Ad Smyrn.* 8; vyd. F.X. Funk, I, s. 236, 266, 281; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 22. Praha : Česká biskupská konference, 2003; srov. též *Kodex kanonického práva*, kán. 389.

velebnost bohopoctu křesťanského náboženství a vést její správu podle příkázání Páně a podle církevních zákonů, které pro svou diecézi na základě vlastního úsudku podrobněji určuje.“⁴⁴

21. „Diecéznímu biskupu přísluší v církvi, která je mu svěřena, v rámci své kompetence vydávat předpisy o liturgii, které zavazují všechny.“⁴⁵ Přesto ať biskup stále bdí, aby neutrpěla svoboda, se kterou normy liturgických textů počítají, aby rozumným způsobem přizpůsobil obřad jak konkrétnímu chrámu, tak i společenství věřících a pastoračním okolnostem, aby celý posvátný obřad skutečně odpovídal vnímání jednotlivých osob.⁴⁶

22. Biskup řídí jemu svěřenou místní církev.⁴⁷ Jeho úkolem je určovat, řídit, povzbuzovat a někdy i kárat,⁴⁸ a tak naplnit svatý úřad, který skrze biskupské svěcení obdržel,⁴⁹ aby utvrzoval své stáde v pravdě a svatosti.⁵⁰ Ať vysvětluje pravý smysl obřadů a liturgických textů a v kněžích, jáhnecích a věřících laicích ať živí ducha posvátné liturgie,⁵¹ aby všichni byli vedeni k aktivnímu a plodnému slavení eucharistie,⁵² a ať se též stará, aby celé církevní společenství rostlo v jednotě lásky na diecézní, národní a celosvětové úrovni.⁵³

⁴⁴ II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 26.

⁴⁵ *Kodex kanonického práva*, kán. 838 § 4.

⁴⁶ Srov. CONSILIIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE LITURGIA (RADA PRO PROVÁDĚNÍ KONSTITUCE O LITURGIÍ), Dubium. In: *Notitiae* 1 (1965), s. 254.

⁴⁷ Srov. Sk 20,28; II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 21 a 27; II. Vatikánský koncil. Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, č. 3.

⁴⁸ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae institutiones*. In: AAS 62 (1970), s. 694.

⁴⁹ Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 21; II. Vatikánský koncil. Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, č. 3.

⁵⁰ Srov. *Caeremoniale Episcoporum*, č. 10. Typis Polyglottis Vaticanis, 1985.

⁵¹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 387. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

⁵² Srov. *tamtéž*, č. 22.

⁵³ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae institutiones*. In: AAS 62 (1970), s. 694.

23. Věřící „mají lnout k biskupovi jako církve k Ježíši Kristu a jako Ježíš Kristus k Otcí, aby všechno bylo v souhlasu a v jednotě a mohutně k Boží slávě.“⁵⁴ Všichni, včetně členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života a všech církevních sdružení a hnutí jakéhokoliv zaměření, jsou ve všem v oblasti liturgie podřízeni autoritě diecézního biskupa,⁵⁵ při zachování legitimně udělených práv. Diecézní biskup má tedy právo a povinnost bdít a dohlížet ve věcech liturgie na kostely a místa modlitby své diecéze včetně těch, které jsou založeny či spravovány členy výše uvedených společností, jestliže je pravidelně využívají věřící.⁵⁶

24. Křesťanský lid má právo, aby diecézní biskup bděl nad tím, aby se nerozšiřovalo porušování církevní disciplíny, zvláště pak ve službě slova, slavení svátostí a svátostin a v úctě k Bohu a svatým.⁵⁷

25. Komise, rady a výbory vytvořené biskupem k tomu, aby přispěly „k podpoření liturgie, hudby a posvátného umění v jeho diecézi,“ at' jednají v souladu se smýšlením a směrnicemi biskupa a at' počítají s jeho autoritou a schválením, aby mohly své poslání vhodně vykonávat⁵⁸ a aby bylo opravdu zachováno řízení diecéze biskupem. Co se týče těchto skupin, institutů a jakýchkoliv aktivit ve věci liturgie at' biskupové posoudí, tak jak se už delší dobu zdá naléhavé, zdali jejich činnost přinesla plody,⁵⁹ a pozorně zhodnotí, které změny nebo zlepšení je třeba začlenit do jejich uspořádání a jejich činnosti,⁶⁰ aby

⁵⁴ II. Vatikánský koncil. Věřoucí konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 27; srov. 2 Kor 4,15.

⁵⁵ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 397 § 1; kán. 678 § 1.

⁵⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 683 § 1.

⁵⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 392.

⁵⁸ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 21. In: AAS 81 (1989), s. 917; II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 45–46; PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

⁵⁹ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 20. In: AAS 81 (1989), s. 916.

⁶⁰ Srov. *tamtéž*.

nalezly novou sílu. At' se stále pamatuje na to, aby odborníci byli vybíráni mezi těmi, u nichž je zřejmá jejich pevnost v katolické víře a znalost v teologické a kulturní oblasti.

2. Biskupské konference

26. Totéž platí i pro komise, které jsou kompetentní v oblasti liturgie, byly zřízeny biskupskou konferencí na přání koncilu⁶¹ a jejichž členové musí být biskupové, kteří musí být jasně odlišeni od pomocných odborníků. Není-li počet členů biskupské konference dostatečný, aby se z nich bez problémů mohla vybrat a ustanovit liturgická komise, at' je jmenována rada či skupina odborníků, kteří by pod vedením některého biskupa podle možností plnili tento úkol, avšak at' se nenazývá „liturgická komise“.

27. Apoštolský stolec naléhal od roku 1970,⁶² aby přestaly všechny experimenty týkající se slavení mše svaté, a v roce 1988⁶³ to znovu zdůraznil. Jednotliví biskupové a biskupské konference nemají žádnou pravomoc povolovat experimenty s texty a vším, co není předepsáno v liturgických knihách. Pro možnost uskutečnit v budoucnu podobné experimenty je třeba písemné povolení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, vyžádané biskupskou konferencí. Toto povolení však bude uděleno jen z velmi vážných důvodů. Ohledně aktivit inkulturace v liturgické oblasti at' se přísně a v úplnosti zachovávají speciální normy.⁶⁴

⁶¹ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 44; KONGREGACE PRO BISKUPY. Dopis předsedům biskupských konferencí zasláný taktéž jménem Kongregace pro evangelizaci národů, 21. června 1999, č. 9. In: AAS 91 (1999), s. 999.

⁶² Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae instaurationes*, č. 12. In: AAS 62 (1970), s. 692–704, zde s. 703.

⁶³ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. *Deklarace o eucharistických modlitbách a liturgických experimentech* (21. března 1988). In: *Notitiae* 24 (1988), s. 234–236.

⁶⁴ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Varietates legitimae*. In: AAS 87 (1995), s. 288–314.

28. Veškeré liturgické normy ustanovené biskupskou konferencí jako právní norma pro její vlastní území musí být podrobeny *recognitio* Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, bez něhož nejsou závazné.⁶⁵

3. Kněží

29. Kněží, platní, pečliví a nepostradatelní spolupracovníci biskupského stavu,⁶⁶ povolání ke službě Božímu lidu, tvoří se svým biskupem jediný kněžský sbor,⁶⁷ i když jim jsou svěřeny různé úkoly. „V jednotlivých místních shromážděních věřícího lidu jaksi zpřítomňují biskupa, s nímž jsou důvěrně a velkodušně spojeni. Jeho povinností a starostí berou na sebe, pokud jim to přísluší, a v denní péči vykonávají. (...) Pro tuto svou účast na kněžství a poslání mají kněží uznávat biskupa opravdu za svého otce a s úctou ho poslouchat.“⁶⁸ Mimoto „ať mají vždycky na zřeteli dobro Božích dětí a snaží se přispívat svou prací k pastorační činnosti celé diecéze, ano i celé církve.“⁶⁹

30. Veliká je zodpovědnost, „jakou mají při slavení eucharistie především kněží, jimž přísluší, aby jí předsedali *in persona Christi*, a tak zajišťovali svědectví a službu sdílení nejen společenství, které se slavnosti přímo účastní, nýbrž také univerzální církvi, která je s eucharistií spojena. Je bohužel třeba litovat toho, že především v počátcích let pokoncilní liturgické reformy *nechyběla zneužívání*, jež

⁶⁵ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 838 § 3; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Inter Oecumenici*, č. 31. In: AAS 56 (1964), s. 883; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Liturgiam authenticam*, č. 79–80. In: AAS 93 (2001), s. 711–713.

⁶⁶ Srov. II. Vatikánský koncil. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 7; *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Biskupské, kněžské a jáhenské svěcení, *Kněžské svěcení*, č. 150; *Tamtéž*, Úvodní poznámky, č. 101.

⁶⁷ Srov. SVATÝ IGNÁC Z ANTIOCHIE. *Ad Philad.* 4: ed. F.X. Funk, I, s. 266; SVATÝ KORNELIUS citovaný in: SVATÝ CYPRIÁN. *Epist.* 48, 2: ed. G. Hartel, III, 2, s. 610.

⁶⁸ II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 28.

⁶⁹ *Tamtéž*.

mnohým přinesla utrpení, z důvodů špatně pochopené tvořivosti a přízpusobování.“⁷⁰

31. Kněží ve spojitosti s tím, co slíbili při obřadu svěcení a co každoročně obnovují při *Missa chrismatis*, ať „k chvále Boží a k posvěcení věřících s vírou a oddaností podle tradice církve slaví Kristova tajemství, zvláště eucharistii a svátost smíření.“⁷¹ Ať deformací liturgické slavnosti svévolnými změnami, vypouštěním nebo přidáváním neoslabují hluboký význam svého povolání.⁷² Jak pravil svatý Ambrož: „Církev není zraněna sama v sobě, (...) ale v nás. Dejme si tedy pozor, aby se z našich chyb nestalo zranění pro církev.“⁷³ Ať je tedy dbáno na to, aby církev Boží nebyla urážena kněžími, kteří sami sebe tak slavnostně obětovali službě. Ať tedy pod vedením biskupa věrně bdí, aby se ani druzí nedopouštěli podobných deformací.

32. „Farář se stará, aby Nejsvětější eucharistie byla středem farního společenství věřících; snaží se, aby křesťané byli živeni zbožným přijímáním svátostí, zvláště aby často přijímali eucharistii a svátost smíření; usiluje, aby byli vedeni k modlitbě i v rodinách a vědomě a aktivně se zúčastňovali posvátné liturgie, kterou pod vedením diecézního biskupa je farář povinen řídit ve své farnosti a dozírat, aby se nevloudily nepřístojnosti.“⁷⁴ Přestože je vhodné, aby mu v účinné přípravě liturgických obřadů, především pak mše svaté, pomáhali různí věřící, nesmí jim v žádném případě svěřit to, co patří k jeho vlastnímu poslání.

⁷⁰ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 52; srov. *tamtéž*, č. 29. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁷¹ *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Biskupské, kněžské a jáhenské svěcení, *Kněžské svěcení*, č. 125; Srov. *Český misál*, Čtvrtek Svatého týdne, Mše při svěcení olejů, *Obnova kněžských závazků*, s. 224. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

⁷² Srov. TRIDENTSKÝ KONCIL, VII. zasedání, 3. března 1547, Dekret o svátostech, kán. 13. In: DS 1613; II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 22; PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948; *Kodex kanonického práva*, kán. 846, § 1; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 24. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

⁷³ SVATÝ AMBROŽ. *De Virginitate*, č. 48. In: PL 16, 278.

⁷⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 528 § 2.

33. Nakonec, „ať kněží pěstují správným způsobem liturgickou vědu a liturgické umění, aby působením jejich liturgické služby křesťanské obce, které jsou jim svěřeny, den ode dne dokonaleji chválily Boha Otce i Syna i Ducha Svatého.“⁷⁵ Především ať jsou prodchnuti oním úžasem a údivem, který vzbuzuje slavení velikonočního tajemství slavené v eucharistii v srdcích věřících.⁷⁶

4. Jáhni

34. Jáhni, „na něž jsou vkládány ruce ,nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě‘,“⁷⁷ muži s dobrou pověstí,⁷⁸ musí s pomocí Boží jednat tak, aby byli uznáni za pravé učedníky toho,⁷⁹ který „nepřišel, aby si nechal sloužit,“⁸⁰ ale byl mezi svými učedníky jako ten, který slouží.⁸¹ Posílení darem Ducha Svatého, přijatého vkládáním rukou, ať slouží Božímu lidu v jednotě s biskupem a jeho kněžími.⁸² Biskupa ať ctí jako otce a pomáhají jemu i jeho kněžím ve „službě slova, oltáře a lásky.“⁸³

35. Ať nikdy neopomenou „uchovávat, jak říká apoštol, tajemství víry ve svědomí čistém“⁸⁴ a slovem i skutkem hlásat tuto víru podle

---

⁷⁵ II. Vatikánský koncil. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 5.

⁷⁶ Srov. Jan Pavel II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 5. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁷⁷ II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 29; srov. *Constitutiones Ecclesiae Aegypticae*, III, 2: vyd. F.X. Funk, *Didascalia*, II, s. 103; *Statuta Ecclesiae Ant.*, 37–41: vyd. D. Mansi 3, 954.

⁷⁸ Srov. Sk 6,3.

⁷⁹ Srov. Jan 13,35.

⁸⁰ Mt 20,28.

⁸¹ Srov. Lk 22,27.

⁸² Srov. *Caeremoniale episcoporum*, č. 9, 23; II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 29.

⁸³ *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Biskupské, kněžské a jáhenské svěcení, *Obřad jáhenského svěcení více kandidátů*, č. 198.

⁸⁴ Srov. 1 Tim 3,9.

evangelia a podle tradice církve“⁸⁵ a ať slouží věrně, pokorně a celým srdcem při posvátné liturgii, prameni a vrcholu života církve, „aby se všichni, kdo se vírou a křtem stali Božími dětmi, shromáždili v jedno a uprostřed církve chválili Boha, účastnili se oběti a jedli ze stolu Páně.“⁸⁶ Proto ať ve shodě se svým posláním všichni jáhni usilují o to, aby byla liturgie slavena podle norem řádně schválených liturgických knih.

---

⁸⁵ *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Biskupské, kněžské a jáhenské svěcení, *Obřad jáhenského svěcení více kandidátů*, č. 200.

⁸⁶ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 10.

II. KAPITOLA

Účast věřících laiků na slavení eucharistie

1. Aktivní a vědomá účast

36. Slavení mše svaté jako úkon Krista a církve představuje střed celého křesťanského života jak pro církev všeobecnou, tak místní i pro jednotlivé věřící,⁸⁷ kterých „se však týká různým způsobem podle různého stupně svěcení, úkolů a činné účasti.“⁸⁸ „Křesťanský lid tak jako ‚vyvolený rod, královské kněžstvo, národ svatý, lid patřící Bohu jako vlastnictví‘⁸⁹ ukazuje svoji sounáležitost a hierarchické uspořádání.“⁹⁰ „Všeobecné kněžství věřících a kněžství služebné čili hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé – každé svým vlastním způsobem – má účast na jediném kněžství Kristově.“⁹¹

37. Všichni věřící, osvobození od svých hříchů a přijati do církve skrze křest, trvalým znamením jim vtištěným, jsou uschopněni

⁸⁷ Srov. *tamtéž*, č. 41; II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 11; dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 2, 5 a 6; dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, č. 30; dekret o ekumenismu *Unitatis redintegratio*, č. 15. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 3 a 6. In: AAS 59 (1967), s. 542, 544–545; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 16. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

⁸⁸ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 26; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 91. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

⁸⁹ 1 Petr 2,9; srov. 2, 4–5.

⁹⁰ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 91. Praha : Česká biskupská konference, 2003; srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 14.

⁹¹ II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 10.

k bohoslužbě křesťanského náboženství,⁹² aby se v síle svého královského kněžství⁹³ a ve vytrvalosti v modlitbě a chvále Boha⁹⁴ projeví jako obět' živá, svatá a Bohu milá a přezkoušená ve všem svém konání,⁹⁵ aby všude svědčili o Kristu a tomu, kdo se jich zeptá, podali vysvětlení své naděje ve věčný život.⁹⁶ Proto i účast věřících laiků na slavení eucharistie a dalších obřadech církve nemůže být snížena na pouhou přítomnost, navíc ještě pasivní, ale je třeba ji chápat jako úkon víry a křestní důstojnosti.

38. Trvale platné učení církve o podstatě eucharistie, která nemá pouze charakter hostiny, ale také a zejména oběti, ať je správně považováno za základní kritéria pro plnou účast všech věřících na tak veliké svátosti.⁹⁷ Toto tajemství „bývá zbaveno své obětní hodnoty a bývá prožíváno tak, jako by nemělo jiný smysl a hodnotu než společné bratrské setkání.“⁹⁸

39. Nedávná reforma liturgických knih umožnila pro podpoření a ozřejmění aktivní účasti podle záměru koncilu recitování aklamací a odpovědí, zpěv žalmů, antifon a písní a také úkony, gesta a postoje těla, postarala se, aby v danou chvíli bylo dodržováno posvátné mlčení, a v rubrikách myslela i na části, které patří věřícím.⁹⁹ Je dán široký prostor i pro náležitou svobodu přizpůsobení založenou na principu, aby každá bohoslužba odpovídala potřebám, schopnostem, duchovní připravenosti a povaze zúčastněných, a to podle možností

⁹² Srov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theol.*, III, q. 63, a. 2.

⁹³ Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 10; srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 28. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁹⁴ Srov. Sk 2,42–47.

⁹⁵ Srov. Řím 12,1.

⁹⁶ Srov. 1 Petr 3,15; 2,4–10.

⁹⁷ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 12–18. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; JAN PAVEL II. List *Dominicae Cenae*, č. 9. In: AAS 72 (1980), s. 129–133.

⁹⁸ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

⁹⁹ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 30–31.

určených liturgickými normami. Ve výběru písní, melodií, modliteb a biblických čtení, v přednesu kázání, v sestavení přímluv, v přednesení výzev a ve výzdobě kostela podle liturgické doby existuje široká možnost vnést do každé bohoslužby jistou rozmanitost, která by napomohla lepšímu pochopení bohatství liturgické tradice s ohledem na pastorační požadavky a dodala bohoslužbě zvláštní rozměr, a tak umožnila vnitřní účast. Je však nutno připomenout, že působivost liturgických úkonů se nenachází v neustálém pozměňování obřadů, ale v Božím slově a v hlubším slavení tajemství.¹⁰⁰

40. Ačkoli slavení liturgie bezesporu nechybí známka aktivní účasti všech věřících, neznamená to, že by všichni museli kromě předpokládaných úkonů a postojů těla aktivně něco konat a že by každý musel nutně zastávat nějaký konkrétní liturgický úkol. Katechetická výuka ať se spíše postará o to, aby pečlivě napravila povrchní znalosti a způsoby rozšířené v posledních letech na některých místech a aby ve věřících neustále probouzela obnovený smysl velkého obdivu před hloubkou tajemství víry, kterým je eucharistie, při jejímž slavení církev neustále přechází „od toho, co zastaralo, k tomu, co je nové.“¹⁰¹ Ve slavení eucharistie, tak jako v celém křesťanském životě, který z ní čerpá sílu a k ní táhne, se totiž církev, jako svatý apoštol Tomáš, v úctě klaní před ukřižovaným Pánem, zemřelým, pohřbeným a vzkříšeným „v plnosti své božské záře, a neustále volá: „Pán můj a Bůh můj!“¹⁰²

41. K probuzení, podpoření a nasycení vnitřního smyslu pro účast na liturgii se jako zvláště užitečné jeví širší vytrvalé slavení liturgie hodin, využívání svátostin a křesťanská lidová zbožnost. Taková zbožnost, „která ačkoliv se přímo právně netýká posvátné liturgie, je vpravdě obdařena obzvláštní důležitostí a důstojností,“ a zvláště po-

¹⁰⁰ Srov. *Český misál*, Pátek po 4. neděli postní, Modlitba po přijímání, s. 201. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

¹⁰¹ *Český misál*, Pátek po 4. neděli postní, Modlitba po přijímání, s. 201. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

¹⁰² JAN PAVEL II. Apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, č. 21. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2001; srov. Jan 20,28.

kud je podporována a schválena samotným učitelským úřadem církve, je určitým způsobem spojena s liturgickým kontextem,¹⁰³ což platí především pro modlitbu růžence.¹⁰⁴ Neboť tyto úkony zbožnosti vedou navíc křesťanský lid k účasti na svátostech, a zvláštním způsobem na eucharistii, „jak k rozjímání o tajemstvích našeho vykoupení, tak k následování zárných příkladů svatých. Tím již přispívají spasitelnými plody k naší účasti na liturgické bohopotě.“¹⁰⁵

42. Je nutné chápat, že se církev neshromažďuje z lidské vůle, ale je svolávána Bohem v Duchu Svatém a prostřednictvím víry odpovídá na své nezasloužené povolání: označení *ekklésia* odkazuje totiž na *klésis*, což znamená „volání“.¹⁰⁶ Eucharistickou obětí nelze chápat jako „koncelebraci“ v totožném významu kněze spolu s přítomným lidem.¹⁰⁷ Naopak, eucharistie slavená kněžími „je darem, radikálně převyšujícím moc shromáždění (...). Společenství, které se shromažďuje ke slavení eucharistie, má zcela nutně zapotřebí posvěceného kněze, který mu předsedá, aby se jednalo opravdu o eucharistické shromáždění. Na druhé straně není komunita s to dát si posvěceného služebníka sama.“¹⁰⁸ Je bezpodmínečně nutná společná vůle k vystří-

¹⁰³ Srov. PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948; srov. též II. Vatikánský koncil Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 67; PAVEL VI. Apoštolská exhortace *Marialis cultus*, č. 24. In: AAS 66 (1974), s. 113–168, zde s. 134; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Direktář *Lidová zbožnost a liturgie*. (Překlad se připravuje)

¹⁰⁴ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list biskupům, kněžím a věřícím o modlitbě svatého růžence *Rosarium Virginis Mariae*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002.

¹⁰⁵ PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*, č. 181. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

¹⁰⁶ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce *Varietates legitima*, č. 22. In: AAS 87 (1995), s. 297.

¹⁰⁷ Srov. PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

¹⁰⁸ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 29. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; srov. IV. Lateránský koncil, 11.–30. listopadu 1215, kap. 1. In: DS 802; TRIDENTSKÝ KONCIL, XXIII. zasedání (15. července 1563). *Učení a kánony o svátosti svěcení*, kap. 4. In: DS 1767–1770; PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

hání se jakékoliv dvojsmyslnosti v tomto předmětu a k zahojení problémů, které se vyskytly v posledních letech. Proto ať se opatrně používají označení jako „celebrující komunita“ nebo „celebrující shromáždění“, nebo v jiných moderních jazycích „celebrating assembly“, „assemblea celebrante“, „assemblée célébrante“ a podobné.

2. Úkoly věřících laiků při slavení mše svaté

43. Je správné a chvályhodné pro dobro společenství a celé Boží církve, aby někteří věřící laici vykonávali podle tradice některé úkoly při slavení posvátné liturgie.¹⁰⁹ Je vhodné, aby si více osob mezi sebou rozdělilo a zastávalo různé služby nebo různé části téže služby.¹¹⁰

44. Mimo ustanovené služby akolyty a lektora¹¹¹ patří mezi zvláštní služby také akolyta¹¹² a lektor¹¹³ s dočasným pověřením. K nim jsou připojeny další služby popsané v Římském misálu¹¹⁴ a také úkoly ja-

¹⁰⁹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 230 § 2; srov. též KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 97. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹¹⁰ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 109. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹¹¹ Srov. PAVEL VI. Apoštolský list *Ministeria quaedam*, VI–XII. In: *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Ustanovení lektorů a akolytů, s. 4nn; *Kodex kanonického práva*, kán. 320 § 1; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 98–99, 187–193. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹¹² Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 187–190, 193. Praha : Česká biskupská konference, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 230 § 2–3.

¹¹³ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 24; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 2 a 18. In: AAS 72 (1980), s. 334, 338; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 101, 194–198. Praha : Česká biskupská konference, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 230 § 2–3.

¹¹⁴ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 100–107. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

ko připravovat hostie, prát plátna a podobné. „Všichni tedy, vysvěcení služebníci i věřící laikové, ať při plnění své služby nebo úkolů konají pouze to, ale všechno to, co jim náleží.“¹¹⁵ A jak při samotném liturgickém obřadu, tak při jeho přípravě ať se postarají, aby liturgie církve proběhla důstojně a krásně.

45. Je nutné vyhnout se riziku zastření vzájemně se doplňujícího vztahu mezi tím, co vykonávají duchovní, a tím, co vykonávají laici, a to tak, že by úloha laiků podléhala určitému druhu tzv. „klerikalizace“, zatímco posvěcení služebníci by vykonávali úkoly, které jsou vlastní životu a jednání věřících laiků.¹¹⁶

46. Je třeba, aby věřící laik povoláný k přísluhování při liturgických obřadech byl řádně připravený a aby vynikal křesťanským životem, vírou, chováním a věrností učitelskému úřadu církve. Je dobré, aby obdržel náležitou liturgickou formaci odpovídající jeho věku, zdravotnímu stavu, způsobu života a náboženské formaci.¹¹⁷ Ať není vybrán nikdo, jehož ustanovení by mezi věřícími mohlo vzbuzovat údiv.¹¹⁸

47. Je chvályhodné, aby se všude udržel osvědčený zvyk a aby byli přítomni chlapani nebo mladíci, označovaní jako „ministranti“, kteří by sloužili u oltáře po způsobu akolyty a přijímali podle svých schopností vhodnou katechezi o svých úkolech.¹¹⁹ Nesmí se zapomenout, že z množství těchto chlapců vyšel během staletí nemalý počet

¹¹⁵ *Tamtéž*, 91; srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 28.

¹¹⁶ Srov. JAN PAVEL II. Projev k Antilské biskupské konferenci (7. května 2002), č. 2. In: AAS 94 (2002), s. 575–577; Posynodální apoštolský list *Christifideles laici*, č. 23. Praha : Zvon, 1990; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, Teologické principy, č. 4. In: AAS 89 (1997), s. 860–861.

¹¹⁷ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 19.

¹¹⁸ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ. Instrukce *Immensae caritatis*. In: AAS 65 (1973), s. 266.

¹¹⁹ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *De musica sacra*, č. 93c. In: AAS 50 (1958), s. 656.

posvěcených služebníků.¹²⁰ Ať jsou pro ně, též s účastí a za pomoci rodičů, vytvářena a podporována společenství, v nichž bude zajištěna účinnější pastorační péče o ministranty. Když takováto společenství nabudou mezinárodního charakteru, bude věcí Kongregace pro bohoslužbu a svátosti navrhnout nebo schválit jejich stanovy.¹²¹ K této službě mohou být podle uvážení diecézního biskupa a při zachování předepsaných norem přijata děvčata či ženy.¹²²

¹²⁰ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 86 (1994), s. 541–542; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Dopis předsedům biskupských konferencí o liturgické službě laiků*. In: *Notitiae* 30 (1994), s. 333–335, 347–348; *Dopis jednomu biskupovi*. In: *Notitiae* 38 (2002), s. 46–54.

¹²¹ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce *Pastor bonus*, č. 65. In: AAS 80 (1988), s. 877.

¹²² Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 86 (1994), s. 541–542; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Dopis předsedům biskupských konferencí o liturgické službě laiků*. In: *Notitiae* 30 (1994), s. 333–335, 347–348; *Dopis jednomu biskupovi*. In: *Notitiae* 38 (2002), s. 46–54.

III. KAPITOLA

Správné slavení mše svaté

1. Materie Nejsvětější svátosti

48. Chléb použitý ke slavení eucharistické oběti musí být nekvašený, čistě pšeničný a čerstvě upečený, aby nebylo žádné nebezpečí zkažení.¹²³ Z toho plyne, že chléb připravený z jiných surovin, třebaže obilných, nebo ten, do něhož byla přimíchána jiná surovina než mouka v takovém množství, že podle obecného mínění nejde o pšeničný chléb, není platnou materií ke slavení oběti a svátosti eucharistie.¹²⁴ Je vážným přestupkem přidávat při zhotovování eucharistického chleba další látky, jako ovoce, cukr nebo med. Je samozřejmé, že hostie musí připravovat lidé, kteří vynikají nejen svou poctivostí, ale též zkušeností v jeho přípravě a kteří jsou vybaveni potřebnými nástroji.¹²⁵

49. Ve smyslu vyjádřeného gesta je vhodné, aby část eucharistického chleba rozlomeného při mši byla rozdána alespoň některým věřícím v okamžiku přijímání. „Tím se nevyklučují malé hostie, když to vyžaduje počet přijímajících a jiné pastorační důvody.“¹²⁶ Ať jsou naopak obvykle používány částičky spíše menší, které není třeba dále dělit.

¹²³ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 924 § 2; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 320. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹²⁴ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ. Instrukce *Dominus Salvator noster*, č. 1. In: AAS 21 (1929), s. 631–642, zde s. 632.

¹²⁵ Srov. *tamtéž*, II. In: AAS 21 (1929), s. 635.

¹²⁶ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 321. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

50. Víno použité při slavení eucharistické oběti musí být přírodní, z vinné révy, čisté, nepozměněné, nesmíchané s jinými přísadami.¹²⁷ Při samotném slavení mše svaté je k němu přimícháno nepatrné množství vody. S největší péčí ať je dbáno na to, aby víno připravené k eucharistii bylo uchováno v dokonalém stavu a nezoctovatělo.¹²⁸ Je naprosto zakázané používat víno, u něhož jsou pochyby o jeho pravosti a složení. Církev totiž požaduje jistotu pro podmínky nutné k platnosti svátostí. Není přípustná žádná záminka pro použití jiných nápojů jakéhokoliv typu, které nejsou platnou materií.

2. Eucharistická modlitba

51. Ať se používají pouze eucharistické modlitby, které jsou v Římském misálu, nebo jiné, schválené Apoštolským stolcem podle způsobů a pravidel jím určených. „Nelze tolerovat to, aby si někteří kněží přivlastňovali právo sestavovat eucharistické modlitby,“¹²⁹ aby se pozměňoval text eucharistických modliteb schválených církví nebo se používaly eucharistické modlitby sestavené soukromými osobami.¹³⁰

52. Recitování eucharistické modlitby, která je pro svou podstatu jakýmsi vyvrcholením celé bohoslužby, náleží knězi z moci jeho svěcení. Je tedy zlovykem umožnit, aby některé části eucharistické modlitby recitoval jáhen, laický služebník nebo jeden či všichni věřící

¹²⁷ Srov. Lk 22,18; *Kodex kanonického práva*, kán. 924 § 1 a 3; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 322. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹²⁸ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 323. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹²⁹ JAN PAVEL II. Apoštolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 13. In: AAS 81 (1989), s. 910.

¹³⁰ POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Encyklika *Inaestimabile donum*, č. 5. In: AAS 72 (1980), s. 335.

cí dohromady. Eucharistická modlitba musí být celá recitována knězem.¹³¹

53. Zatímco kněz recituje eucharistickou modlitbu, „je nevhodné modlit se něco jiného nebo zpívat. Proto také varhany a jiné hudební nástroje zmlknou,“¹³² výjimkou jsou náležitě schválené aklamace lidu, o kterých bude zmínka později.

54. Lid se účastní stále aktivně a nikdy způsobem čistě pasivním; ke knězi se „s vírou a v tichosti připojuje a během eucharistické modlitby se podílí pronášením odpovědí v dialogu před prefací, *Svatý*, aklamace po proměnění a aklamace *Amen* po závěrečné doxologii, popřípadě jiných aklamací schválených biskupskou konferencí a potvrzených Svatým stolcem.“¹³³

55. V některých oblastech se rozšířil zlovyk, že kněz při slavení mše svaté láme hostii v okamžiku proměnění. Tento zlovyk, který je proti církevní tradici, ať je odsouzen a velmi rychle napraven.

56. V eucharistické modlitbě ať se nevynechává jméno papeže a diecézního biskupa, aby byla zachována prastará tradice a církevní jednota. Vždyť „církevní společenství eucharistického shromáždění je ve společenství s vlastním biskupem a římským veleknězem.“¹³⁴

¹³¹ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 28. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 147. Praha : Česká biskupská konference, 2003; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae instaurationes*, č. 4. In: AAS 62 (1970), s. 698; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 4. In: AAS 72 (1980), s. 334.

¹³² KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 32. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹³³ *Tamtéž*, č. 147; srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 28. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; srov. též POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 4. In: AAS 72 (1980), s. 334–335.

¹³⁴ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 39. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

3. Další části mše svaté

57. Právem společenství věřících je, aby pravidelně, především pak při nedělních bohoslužbách, byla patřičná a vhodná hudba a aby ol-tář, posvátná roucha a plátina byly vždy upraveny důstojně, vhodně, čistě a podle norem.

58. Všichni věřící mají rovněž právo, aby všechny části eucharistic-ké bohoslužby byly náležitě připraveny takovým způsobem, aby v ní bylo Boží slovo patřičně a účinně hlásáno a vysvětleno, aby výběr li-turgických textů a obřadů probíhal s pečlivostí a podle norem a aby při slavení liturgie byla jejich víra náležitě podporována a živena slovy písní.

59. Necht' je učiněn konec zavrženíhodnému způsobu, s jakým kně-ží, jáhni nebo i věřící podle své vůle tu a tam mění či pozměňují tex-ty posvátné liturgie, které pronášejí. Tímto jednáním činí slavení po-svátné liturgie nestabilním a nezřídka mění její opravdový smysl.

60. Při slavení mše svaté jsou bohoslužba slova a bohoslužba oběti mezi sebou úzce spojeny a tvoří spolu jediný bohoslužebný akt. Pro-to není dovoleno oddělovat jednu od druhé a slavit je v jiném čase a na jiném místě.¹³⁵ Taktéž není dovoleno slavit jednotlivé části mše svaté v různých časech, i kdyby to bylo v jednom stejném dni.

61. Ve výběru biblických čtení během mše svaté at' se dodržují pra-vidla obsažená v liturgických knihách,¹³⁶ a „aby se věřícím poskytl bohatěji prostřený stůl Božího slova, má se šíře otevřít přístup k po-kladům bible.“¹³⁷

¹³⁵ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae instau-rationes*, č. 2b. In: AAS 62 (1970), s. 696.

¹³⁶ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Řím-skému misálu*, č. 356–362. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹³⁷ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Con-cilium*, č. 51.

62. Není dovoleno z vlastní iniciativy vynechat nebo zaměnit pře-depsaná biblická čtení, ani nahradit především „čtení a responsoriální žalm, obsahující Boží slovo, jinými nebiblickými texty.“¹³⁸

63. Čtení evangelia během slavení posvátné liturgie, které „je vyvr-chením bohoslužby slova,¹³⁹ je podle církevní tradice vyhrazeno posvěcenému služebníkov¹⁴⁰. Laikovi ani řeholníkovi proto není do-voleno předčítat evangelium během mše svaté, a ani při ostatních li-turgických slaveních, pokud to normy výslovně nepovolují.¹⁴¹

64. Homilii, která je pronesena během slavení mše svaté a která je součástí samotné liturgie,¹⁴² „má mít obvykle sám kněz, který boho-službu vede; může ji světit koncelebrujícímu knězi, nebo někdy podle vhodnosti též jáhnovi, nikdy ovšem laikovi.¹⁴³ Ve zvláštních odůvodněných případech může mít homilii také biskup nebo kněz, který se účastní bohoslužby, ale nemůže koncelebrovat.“¹⁴⁴

¹³⁸ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému mi-sálu*, č. 57. Praha : Česká biskupská konference, 2003; srov. JAN PAVEL II. Apoš-tolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 13. In: AAS 81 (1989), s. 910; KONGRE-GACE PRO NAUKU VÍRY. Deklarace o jedinečnosti a spásanosné univerzalitě Ježíše Krista a církve *Dominus Iesus*. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2000.

¹³⁹ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému mi-sálu*, č. 60. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁴⁰ Srov. *tamtéž*, č. 59–60.

¹⁴¹ Srov. např. *Rituale romanum*, Ordo celebrandi Matrimonium, č. 125. Typis Po-lyglottis Vaticanis, 1991 (překlad se připravuje); *Obřady pomazání nemocných*, č. 72. Kostelní vydí : Karmelitánské nakladatelství, 2002.

¹⁴² Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 767 § 1.

¹⁴³ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Řím-skému misálu*, č. 66. Praha : Česká biskupská konference, 2003; srov. též *Kodex kanonického práva*, kán. 6, § 1 a 2, kán. 767 § 1; ať jsou též brány v úvahu naří-zení KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické po-kyny, čl. 3 § 1. In: AAS 89 (1997), s. 865.

¹⁴⁴ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému mi-sálu*, č. 66. Praha : Česká biskupská konference, 2003; srov. též *Kodex kanonick-ého práva*, kán. 767, § 1.

65. Připomíná se, že na podkladě toho, co nařizuje kánon 767 § 1, se jakákoliv předcházející norma, která povolovala nevysvěceným věřícím přednášet homilii během eucharistické bohoslužby, považuje za zrušenou.¹⁴⁵ Praxe dovolit laikům kázat při mši se zavrhuje a nemůže být tedy povolena, ani nemůže být povolena mocí žádného právního obyčeje.

66. Zákaz kázání laiků během mše svaté platí taktéž pro seminaristy, pro studenty teologických oborů, pro ty, kteří obdrželi pověření „pastoračních asistentů“ a pro jakoukoliv jinou skupinu, komunitu nebo společenství laiků.¹⁴⁶

67. Především je třeba věnovat plnou pozornost tomu, aby homilie byla úzce zaměřena na tajemství spásy, během liturgického roku vložila na základě biblických čtení a liturgických textů tajemství víry a pravidla křesťanského života a nabídla komentář k textům mešního ordinaria nebo propria nebo jiného církevního obřadu.¹⁴⁷ Je samozřejmé, že veškeré výklady Písma svatého musí ukazovat na Krista jakožto na svrchovaný základ ekonomie spásy, ale to ať je činěno s vědomím specifického kontextu liturgické slavnosti. Ať se při pronášení homilie dbá na osvícení životních situací Kristovým světlem. To ať se však děje způsobem, který by Boží slovo nezbavil pravého a ryzího smyslu, např. jen mluvením o politice nebo světských otázkách nebo používáním pojmů pocházejících z pseudonáboženských hnutí naší doby jako pramene.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 3 § 1. In: AAS 89 (1997), s. 865; srov. též *Kodex kanonického práva*, kán. 6, § 1 a 2; PAPEŽSKÁ KOMISE PRO AUTENTICKÝ VÝKLAD KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 79 (1987), s. 1249.

¹⁴⁶ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 3 § 1. In: AAS 89 (1997), s. 864–865.

¹⁴⁷ Srov. TRIDENTSKÝ KONCIL, XXII. zasedání (17. září 1562), *Nejsvětější oběť mše svaté*, kap. 8. In: DS 1749; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 65. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁴⁸ Srov. JAN PAVEL II. *Projev k některým biskupům Spojených států amerických u příležitosti návštěvy „ad limina Apostolorum“* (28. května 1993), č. 2. In: AAS 86 (1994), s. 330.

68. Diecézní biskup ať pozorně dohlíží na praxi homilií,¹⁴⁹ ať pro posvěcené služebníky vydává normy, osnovy a pomůcky k její přípravě a ať podporuje setkání a jiné vhodné aktivity, aby tito služebníci měli často příležitost s větší pozorností přemýšlet nad podstatou homilie a nalézali pomoc pro její přípravu.

69. Při mši svaté, tak jako při dalších liturgických obřadech, není povolené jiné krédo neboli vyznání víry, které by se nenacházelo v náležitě schválených liturgických knihách.

70. Obětní dary, které většinou věřící přinášejí během mše svaté k bohoslužbě oběti, nemusí být omezeny nutně jen na chléb a víno pro bohoslužbu oběti, ale mohou obsahovat i jiné dary přinášené věřícími ve formě peněz nebo jiných věcí potřebných pro milosrdnou lásku k chudým. Vnější dary však musí být stále viditelným vyjádřením onoho pravého daru, který od nás Pán očekává: zkroušeného srdce a lásky k Bohu a bližnímu, skrze něž jsme připodobněni k oběti Krista, který z lásky k nám obětoval sám sebe. V eucharistii totiž září v nejvyšším stupni tajemství lásky, kterou Ježíš projevil učedníkům při poslední večeři, když jim umyl nohy. Pro zachování důstojnosti posvátné liturgie je však třeba, aby vnější dary byly předloženy vhodným způsobem. Proto peníze, tak jako další dary pro chudé, ať jsou položeny na vhodné místo, ale mimo obětní stůl.¹⁵⁰ Kromě peněz a případně malé symbolické části dalších darů je lepší, aby podobné dary byly přineseny mimo slavnost mše svaté.

71. Ať je zachován zvyk římského obřadu pozdravit se před svatým přijímáním znamením pokoje, jak je stanoveno v mešních obřadech. Podle tradice římského obřadu tento zvyk nemá ani charakter smíření, ani odpuštění hříchů, ale spíše má sloužit k projevení pokoje, jednoty a lásky před přijetím Nejsvětější svátosti.¹⁵¹ Charakter smíření

¹⁴⁹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 386 § 1.

¹⁵⁰ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 73. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁵¹ Srov. *tamtéž*, č. 154.

mezi bratry má úkon kajcnosti vykonaný na začátku mše svaté, především ve své první formě.

72. Je vhodné, „aby každý projevil pozdravení pokoje střídě s jím sobě nejbližším.“ „Kněz může dát pozdravení pokoje příslušným, vždycky však zůstává v presbytáři, aby nerušil slavení mše; stejně tak, chce-li dát pozdravení pokoje několika málo věřícím.“ „Způsob, jakým se obřad pozdravení pokoje koná, určí biskupská konference podle povahy a obyčejů jednotlivých národů“ a potvrdí Apoštolský stolec.¹⁵²

73. Lámání eucharistického chleba začíná po pozdravení pokoje, zatímco se pronáší „Beránku Boží“. Láme jej celebrující kněz sám; pokud je třeba, pomáhá mu jáhen nebo koncelebrant, nikoli však laik. „Úkon lámání chleba, který Kristus při poslední večeři vykonal a který v apoštolské době dal jméno celému slavení eucharistie, vyjadřuje skutečnost, že množství věřících vytváří jedno tělo (1 Kor 10,17) v přijímání z jednoho chleba života, kterým je Kristus.“¹⁵³ Obřad musí být vykonán s velkou úctou.¹⁵⁴ Ať je však krátký. Ať je brzy napraven zlovyk rozšířený na některých místech, kdy se v rozporu s normami, též za pomoci laiků, bez potřeby prodlužuje tento obřad a připisuje se mu přehnaný význam.¹⁵⁵

74. Jestliže by se vyskytla potřeba poskytnout věřícím shromážděným v kostele nějaké informace nebo svědectví křesťanského života, je všeobecně lepší, aby se tak stalo mimo mši svatou. Avšak z vážného důvodu mohou být takové informace nebo svědectví podány poté, co kněz přednesl modlitbu po přijímání. Tento způsob ať se však nestane pravidlem. Tyto informace a svědectví ať nemají tako-

¹⁵² Srov. *tamtéž*, č. 82 a 154.

¹⁵³ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 83. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁵⁴ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae institutiones*, č. 5. In: AAS 62 (1970), s. 699.

¹⁵⁵ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 83, 240 a 321. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

vou podobu, pro kterou by mohly být zaměněny s homilií,¹⁵⁶ ani kvůli nim nemůže být zrušena samotná homilie.

4. Spojení různých obřadů se slavením mše svaté

75. Liturgické knihy někdy z teologických důvodů vlastních eucharistickému slavení nebo konkrétnímu obřadu předepisují nebo dovolují spojit slavení mše svaté s jiným obřadem, především udělováním svátostí.¹⁵⁷ V ostatních případech však církev nepřipouští takového spojení, zvláště jedná-li se o okolnosti, jejichž podstata je povrchní a bez náboženského významu.

76. Kromě toho podle prastaré tradice římské církve není dovoleno spojit svátost smíření se mší svatou takovým způsobem, že by se staly jediným liturgickým úkonem. To však nebrání tomu, aby kněží, kteří necelebrují nebo nekoncelebrují mší svatou, vyslechli zpovědi věřících, kteří to žádají, i když se na stejném místě zároveň slouží mše svatá, aby se tak vyšlo vstříc potřebám věřících.¹⁵⁸ Ať se to však koná vhodným způsobem.

¹⁵⁶ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 3 § 2. In: AAS 89 (1997), s. 865.

¹⁵⁷ Srov. především *Všeobecné pokyny k Denní modlitbě církve*, č. 93–98. In: *Denní modlitba církve*. Praha : Česká liturgická komise, 1987; *Benedikcionál*, č. 28. Liturgická komise České biskupské konference, Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1994; *Ordo coronandi imaginem beatae Mariae Virginis* (25. března 1981). Typis Polyglottis Vaticanis, 1981, č. 10 a 14, s. 10 a 11; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce pro mše svaté ve zvláštních skupinách *Actio pastoralis* (15. května 1969). In: AAS 61 (1969), s. 806–811; *Direktář pro mše s účastí dětí Pueros baptizatos*. In: AAS 66 (1974), s. 30–46; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 21. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁵⁸ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list daný motu proprio o některých aspektech slavení svátosti smíření *Misericordia Dei*, č. 2. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002; srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Responso ad dubia proposita*. In: *Notitiae* 37 (2001), s. 259–260.

77. V žádném případě ať se nespojuje slavení mše svaté s kontextem obyčejné večeře, ani s podobným způsobem stolování. Mimo případů naléhavé nutnosti ať se mše svatá neslouží na kuchyňském stole,¹⁵⁹ v jídelně nebo na místě používaném ke stolování, ani v sále, kde by bylo přichystáno jídlo, ani ti, kteří se účastní mše, ať nesedají k jídlu v průběhu samotné mše svaté. Jestliže je z vážného důvodu třeba sloužit mši svatou na stejném místě, kde se pak bude stolovat, ať se vloží jasný časový odstup mezi závěr mše svaté a začátek jídla a ať není věřícím podáváno obyčejné jídlo během mše svaté.

78. Není dovoleno spojovat slavení mše svaté s politickými či světskými událostmi nebo s okolnostmi, které plně neodpovídají učitelskému úřadu církve. Je třeba taktéž zabránit slavení mše svaté z pouhé touhy po pompě nebo ji slavit ve stylu jiných ceremonií, ještě ke všemu světských, aby nebyl ztracen autentický význam eucharistie.

79. Jako velmi závažný přestupek je chápána snaha vnést do slavení mše svaté prvky přijaté z obřadů jiných náboženství, které jsou v rozporu s předpisy liturgických knih.

---

¹⁵⁹ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgiae institutiones*, č. 9. In: AAS 62 (1970), s. 702.

IV. KAPITOLA

Svaté přijímání

1. Pravidla pro přijetí svatého přijímání

80. Eucharistie ať je věřícím přiblížena „jako lék, který nás osvobozuje od každodenních vin a ochraňuje nás od těžkých hříchů,“¹⁶⁰ jak to ukazují různé části mše svaté. Jakkoliv má úkon kajcnosti na začátku mše svaté za úkol připravit účastníky k tomu, aby byli schopni důstojně slavit svatá tajemství,¹⁶¹ přece jen „nemá účinnost svátosti pokání“¹⁶² a ve věci těžkých hříchů ho nelze považovat za náhradu svátosti smíření. Pastýři duší ať se pilně starají o katechezi tak, aby věřící byli v této věci křesťansky poučeni.

81. Zvyklost církve si žádá jako potřebné, aby každý do hloubky zkoumal sám sebe¹⁶³ a kdo si je vědom toho, že se nachází ve stavu těžkého hříchu, aby neslavil mši svatou ani nepřijímal Tělo Páně, aniž by přistoupil ke svátostné zpovědi, pokud tomu ovšem nebrání vážný důvod a pokud nechybí možnost vyzpovídat se; v tom případě ať si uvědomí, že je povinen vzbudit dokonalou lítost, která obsahuje předsevzetí vyzpovídat se co nejdříve.¹⁶⁴

---

¹⁶⁰ TRIDENTSKÝ KONCIL, XIII. zasedání (11. října 1551). *Dekret o Nejsvětější eucharistii*, kap. 2. In: DS 1638; srov. XXII. zasedání (17. září 1562), Nejsvětější oběť mše svaté, kap. 1–2. In: DS 1740, 1743; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 35. In: AAS 59 (1967), s. 560.

¹⁶¹ Srov. *Český misál*, Mešní řád, s. 372 – 375. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

¹⁶² KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 51. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁶³ Srov. 1 Kor 11,28.

¹⁶⁴ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 916; TRIDENTSKÝ KONCIL, XIII. zasedání (11. října 1551). *Dekret o Nejsvětější eucharistii*, kap. 7. In: DS 1646–1647; JAN PAVEL II. Encyklika *Eucharisticum mysterium*, č. 35. In: AAS 59 (1967), s. 561.

82. „Proto vydala církev předpisy snažící se podpořit časté a plodné přistupování věřících k eucharistickému stolu a určit objektivní podmínky, za kterých se má udělení přijímání odmítnout.“¹⁶⁵

83. Je samozřejmě nejlepší, aby všichni, kdo se účastní slavení mše svaté a splňují potřebné podmínky, v ní přistoupili k svatému přijímání. Někdy se však stane, že věřící přistupují k svatému přijímání davově a bez patřičného rozlišování. Je úkolem pastýřů, aby tento zlovyk s rozvahou a rozhodností napravili.

84. Jestliže je sloužena mše svatá pro veliký zástup nebo např. ve velkém městě, je třeba dávat pozor, aby z nevědomosti nepřistoupili ke svatému přijímání i nekatolíci nebo dokonce nepokřtění, aniž by brali na vědomí učitelský úřad církve v oblasti doktrinní a disciplinární. Je úkolem pastýřů, aby ve vhodný okamžik upozornili přítomné o pravdě a disciplíně, které je třeba přísně dodržovat.

85. Katoličtí posvěcení služebníci udělují dovoleně svátosti pouze katolickým křesťanům, kteří je stejně tak dovoleně přijímají pouze od katolických posvěcených služebníků, při zachování ustanovení kán. 844 § 2, 3 a 4 a kán. 861 § 2.¹⁶⁶ Podmínky stanovené v kán. 844 § 4, z nichž nelze v žádném případě slevit,¹⁶⁷ nemohou být od sebe odděleny; je tudíž nutné, aby byly vždy požadovány všechny zároveň.

86. Věřící ať jsou rozvážně vedeni k návyku přistupovat ke svátosti pokání mimo slavení mše svaté, především ve stanovené době, aby se její udělení odehrávalo v klidu a k jejich skutečnému prospěchu,

¹⁶⁵ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 42. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

¹⁶⁶ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 844 § 1; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 45–46. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; srov. též PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ. Direktář o provádění ekumenických principů a norem *La recherche de l'unité*, č. 130–131. Praha : Česká biskupská konference, 1995.

¹⁶⁷ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 46. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

aniž by jim bránilo aktivní účasti na mši svaté. Ti, kteří obvykle přijímají Tělo Páně každý den nebo velmi často, ať jsou poučeni, aby přistupovali ke svátosti pokání ve vhodnou dobu podle možností každého.¹⁶⁸

87. Před prvním svatým přijímáním dětí ať vždy předchází svátostné vyznání a rozhřešení.¹⁶⁹ První svaté přijímání ať je vždy udělováno knězem a nikdy mimo slavení mše svaté. Kromě mimořádných případů je nevhodné udělet je na Zelený čtvrtek při mši na památku Večeře Páně. Je lépe vybrat jiný den, jako například 2. až 6. neděle velikonoční, slavnost Těla a krve Páně nebo neděle v mezidobí, jelikož neděle je správně považována za den eucharistie.¹⁷⁰ Farář ať dbá o to, „aby ke stolu Páně nepřipustil děti, které nedosáhly užívání rozumu nebo nejsou podle jeho mínění dostatečně připravené.“¹⁷¹ Avšak pokud se stane, že dítě, výjimečně ke svému věku, je považováno za zralé k přijetí svátosti, ať mu není první svaté přijímání odmítnuto, pokud bylo dostatečně připraveno.

2. Udělení svatého přijímání

88. Tělo Páně přijímají věřící většinou při mši svaté ve chvíli předepsané samotným obřadem, to znamená hned po přijímání celebrujícího kněze.¹⁷² Rozdávát svaté přijímání je úkolem celebrujícího

¹⁶⁸ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 35. In: AAS 59 (1967), s. 561.

¹⁶⁹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 914; POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ. Prohlášení *Sanctus Pontifex*. In: AAS 65 (1973), s. 410; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU A KONGREGACE PRO KLÉRUS. Dopis předsedům biskupských konferencí *In quibusdam*. In: *Enchiridion Documentorum Institutionis Liturgicae*, II., Řím 1988, s. 142–144; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU A KONGREGACE PRO KNĚZE. *Responsum ad propositum dubium*. In: AAS 69 (1977), s. 427.

¹⁷⁰ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, č. 31–34. Praha : Zvon, 1999.

¹⁷¹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 914.

¹⁷² Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 55.

kněze, případně ve spolupráci s ostatními kněžskými nebo jáhny, a mše svatá nesmí pokračovat dříve než po skončení přijímání věřících. Pouze tam, kde to nutnost vyžaduje, mohou celebrujícímu knězi ve shodě s předpisy práva pomoci mimořádní služebníci.¹⁷³

89. Protože „i skrze znamení lépe vynikne přijímání jako účastenství na právě konané oběti,¹⁷⁴ je vhodnější, aby je věřící přijali z hostií proměněných při samotné mši svaté.¹⁷⁵

90. „Věřící přijímají vkleče nebo vstoje, podle pokynů biskupské konference“ potvrzených Apoštolským stolcem. „Přijímají-li vstoje, doporučuje se před přijetím svátosti nějaký, těmito pokyny stanovený, projev úcty.“¹⁷⁶

91. Při rozdávání svatého přijímání je nutné připomenout, že „svěcení služebníci nemohou odepřít svátosti těm, kdo o ně vhodně žádají, jsou řádně připraveni a právo jim nezakazuje jejich přijetí.“¹⁷⁷ Proto každý pokřtěný katolík, kterému právo nebrání, musí být připuštěn ke svatému přijímání. Není tedy dovoleno odmítnout věřícímu přijímání např. z prostého důvodu, že chce přijmout eucharistii vkleče nebo vstoje.

¹⁷³ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 31. In: AAS 59 (1967), s. 558; PAPEŽSKÁ KOMISE PRO AUTENTICKÝ VÝKLAD KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 80 (1988), s. 1373.

¹⁷⁴ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 85. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁷⁵ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 55; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 31. In: AAS 59 (1967), s. 558; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 85, 157 a 243. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁷⁶ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 160. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁷⁷ *Kodex kanonického práva*, kán. 843 § 1; srov. kán. 915.

92. Přestože má každý věřící podle svého rozhodnutí neustále právo přijmout svaté přijímání do úst,¹⁷⁸ jestliže v oblastech, ve kterých to biskupská konference se schválením Apoštolského stolce dovolila, chce přijmout svátost na ruku, ať je mu podána svatá hostie. Přesto však ať se velmi pečlivě dbá na to, aby přijímající vložil hostii do úst ihned před udílejícím, aby se nikdo nevzdálil a nenesl eucharistii v ruce. Pokud hrozí nebezpečí znesvěcení, ať se svaté přijímání nepodává věřícím na ruku.¹⁷⁹

93. Je nezbytné, aby se u přijímání věřících zachoval zvyk používat patěnu, a tak se předešlo tomu, že by hostie nebo určitá její část upadla.¹⁸⁰

94. „Není dovoleno, aby si věřící sami brali Tělo Páně a posvátný kalich, tím méně aby si je podávali mezi sebou z ruky.“¹⁸¹ Taktéž ať je v této věci odstraněn zlozvyk, aby si novomanželé při svatební mši svaté udíleli vzájemně svaté přijímání.

95. Věřící laik, který „přijal eucharistii, může ji týž den ještě jednou přijmout pouze při mši, již se zúčastní, při zachování kán. 921 § 2.“¹⁸²

96. Není schválen zvyk, který je rovněž v rozporu s předpisy liturgických knih, rozdávat při slavení mše svaté nebo před ní, podobně jako svaté přijímání, neposvěcené hostie nebo cokoli jiného, ať už k jídlu či nikoli. Tento zvyk se totiž neslučuje s tradicí římského obřadu a nese v sobě nebezpečí vnesení zmatku mezi věřící ve věci eu-

¹⁷⁸ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 161. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁷⁹ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Dubium: Notitiae* 35 (1999), s. 160–161.

¹⁸⁰ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 118. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁸¹ *Tamtéž*, č. 160.

¹⁸² *Kodex kanonického práva*, kán. 917; srov. PAPEŽSKÁ KOMISE PRO AUTENTICKÝ VÝKLAD KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 76 (1984), s. 746.

charistického učení církve. Jestliže je v některých oblastech díky povolení v platnosti zvláštní zvyk žehnat chléb a rozdávat jej po mši svaté, ať se velmi pečlivě poskytne správná katecheze tohoto gesta. Ať se nezavádějí další podobné zvyklosti a ať se nikdy k tomuto účelu nepoužívají neproměněné hostie.

3. Přijímání kněží

97. Pokaždé, když kněz slouží mši svatou, musí přijímat u oltáře ve chvíli určené misálem; koncebranti pak před tím, než se začne rozdávat přijímání. Celebující nebo koncebující kněz ať nikdy nečeká s přijímáním na konec přijímání lidu.¹⁸³

98. Přijímání koncebujících kněží probíhá podle norem předepsaných v liturgických knihách, vždy z hostií proměněných v téže mši,¹⁸⁴ a všichni koncebranti přijímají pod obojí způsobou. Když kněz nebo jáhen podává koncebrantům proměněnou hostii nebo kalich, neříká nic, to znamená, že neříká slova „Tělo Kristovo“ nebo „Krev Kristova“.

99. Přijímání pod obojí způsobou je vždy dovoleno „kněžím, kteří nemohou celebrovat ani konceblovat mši.“¹⁸⁵

¹⁸³ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 55; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 158–160, 243–244 a 246. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁸⁴ Srov. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 237–249 a 85 a 157. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁸⁵ *Tamtéž*, č. 283a.

4. Přijímání pod obojí způsobou

100. Za účelem přiblížit věřícím jasněji plnost znamení eucharistické hostiny je také věřícím laikům dovoleno přijímat pod obojí způsobou v případech, o kterých se mluví v liturgických knihách, s předpokladem řádné katecheze o dogmatických principech stanovených pro tuto oblast tridentským všeobecným koncilem.¹⁸⁶

101. Podává-li se věřícím svaté přijímání pod obojí způsobou, mají se náležitě brát v úvahu okolnosti, jejichž posouzení náleží především diecézním biskupům. Tento způsob přijímání je však absolutně vyloučen, jestliže existuje i malé nebezpečí znesvěcení posvátných způsobů.¹⁸⁷ Za účelem koordinace ve více diecézích ať biskupské konference se schválením Apoštolského stolce, prostřednictvím Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, vydají pravidla především pokud jde o způsob, jak podávat věřícím pod obojí způsobou, a o rozsahu dovolení.¹⁸⁸

102. Ať se věřícím laikům nepodává z kalicha tam, kde je počet přijímajících natolik velký,¹⁸⁹ že by bylo těžké odhadnout potřebné množství vína k eucharistii a existovalo by reálné nebezpečí, že by bylo nutno „nakonec přijímat velké množství zbývající Krve Kristovy“¹⁹⁰, a taktéž tam, kde může být přístup ke kalichu umožněn jen s obtížemi nebo by bylo zapotřebí větší množství vína, o kterém by

¹⁸⁶ Srov. Tridentický koncil, XXI. zasedání (16. července 1562). *Dekret o eucharistickém přijímání*, kap. 1–3. In: DS 1725–1729; II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 55; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 282–283. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁸⁷ Srov. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 283. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

¹⁸⁸ Srov. *tamtéž*.

¹⁸⁹ Srov. Posvátná kongregace pro bohoslužbu. Instrukce *Sacramentali Communione*. In: AAS 62 (1970), s. 665; Instrukce *Liturgicae instaurationes*, č. 6a. In: AAS 62 (1970), s. 699.

¹⁹⁰ Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 285a. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

se jen stěží mohla mít jistota o jeho původu a kvalitě, nebo tam, kde není k dispozici dostatečné množství posvěcených služebníků ani mimořádných služebníků svatého přijímání, kteří obdrželi řádnou přípravu, nebo tam, kde značná část lidu z různých důvodů odmítá přijímat z kalicha, takže by tak jistým způsobem vymizelo znamení jednoty.

103. Pravidla Římského misálu připouštějí, že v případech, kdy je přijímání podáváno pod obojí způsobou, „Krev Páně se může přijímat buď přímo pitím z kalicha, nebo namáčením, nebo trubičkou, nebo lžičkou.“¹⁹¹ Pokud jde o podávání svatého přijímání věřícím laikům, mohou biskupové vyloučit způsob přijímání trubičkou nebo lžičkou tam, kde to nepatří k místním zvyklostem, avšak s tím, že zůstává stále platná možnost podávat přijímání namáčením. Pokud se však užívá tento způsob, ať se nepoužívají příliš tenké ani příliš malé hostie a přijímající ať obdrží od kněze svátost jen do úst.¹⁹²

104. Ať není přijímajícímu dovoleno, aby si sám namáčel hostii do kalichu, ani aby přijal namočenou hostii na ruku. Co se týče hostie k namočení, ať je zhotovena ze správných surovin a ať je proměněná, ať se úplně vyloučí neproměněný chléb nebo jiná surovina.

105. Pokud by k podání přijímání pod obojí způsobou koncelebrujícím kněžím nebo věřícím nestačil jeden kalich, nic nebrání tomu, aby celebrující kněz použil více kalichů.¹⁹³ Nutno totiž připomenout, že všichni kněží sloužící mši svatou mají přijímat pod obojí způsobou. S ohledem na symboliku je chvályhodné použít větší kalich jako hlavní spolu s dalšími kalichy menších rozměrů.

106. Ať se však po proměňování upustí od přelévání Krve Kristovy z jedné nádoby do druhé, aby se zabránilo všemu, co by mohlo působit jako neuctivé k tak velikému tajemství. K přijetí Krve Kristovy ať

¹⁹¹ *Tamtéž*, č. 245.

¹⁹² Srov. *tamtéž*, č. 285b a 287.

¹⁹³ Srov. *tamtéž*, č. 207 a 285a.

se v žádném případě nepoužívají džbánky, měsidla na víno nebo jiné nádoby neodpovídající zcela předepsaným normám.

107. Podle normy stanovené kánony, „kdo pohodí konsekrované způsoby nebo kdo je odnese nebo si ponechá k svatokrádežnému účelu, upadá do exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného, vyhrazené Apoštolskému stolci; duchovnímu může být mimoto uložen další trest včetně propuštění z duchovenského stavu.“¹⁹⁴ Jako součást tohoto případu je třeba považovat jakoukoliv činnost dobrovolně a závažně namířenou k zneuctění posvátných způsobů. Pokud tedy někdo jedná proti těmto normám, když například odhodí posvátné způsoby do *sacra*, na nevhodné místo nebo na zem, uvaluje na sebe stanovené tresty.¹⁹⁵ Ať jsou si všichni vědomi, že na konci podávání svatého přijímání při slavnosti mše svaté je nutné zachovat ustanovení Římského misálu: zbudeli Krev Páně, přijme ji všichni hned sám kněz nebo podle norem ustanovený služebník; pokud ovšem zbudou proměněné hostie, buď je ihned přijme u oltáře, nebo odnese na místo určené k uchování eucharistie.¹⁹⁶

¹⁹⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 1367.

¹⁹⁵ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 91 (1999), s. 918.

¹⁹⁶ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 163 a 284. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

V. KAPITOLA

Další aspekty týkající se eucharistie

1. Místo konání mše svaté

108. „Mše svatá ať se slaví na posvátném místě, leč by ve výjimečném případě si nutnost žádala něco jiného. V tom případě se musí konat na čestném místě.“¹⁹⁷ Takovou nutnost zpravidla posoudí podle případu pro svou diecézi diecézní biskup.

109. Nikdy není knězi dovoleno sloužit mši v chrámu nebo na posvátném místě nekřesťanského náboženství.

2. Různé okolnosti mše svaté

110. „Kněží ať často slouží mši, pamětlivi, že se v tajemství eucharistické mešní oběti neustále koná dílo vykoupení; velmi se doporučuje denní sloužení mše, která totiž, i když nemohou být přítomni věřící, je úkonem Krista a církve, jímž kněží plní svůj hlavní úkol.“¹⁹⁸

111. „Knězi se dovolí sloužit mši, i když není znám rektoru kostela, jestliže předloží doporučující list“ Apoštolského stolce nebo „svého

¹⁹⁷ *Kodex kanonického práva*, kán. 932 § 1; srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae instaurationes*, č. 9. In: AAS 62 (1970), s. 701.

¹⁹⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 904; srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 3; Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 13; srov. též Tridentský koncil, XXII. zasedání (17. září 1562). *Nejsvětější oběť mše*, kap. 6. In: DS 1747; PAVEL VI. Encyklika *Mysterium fidei* (3. září 1965). In: AAS 95 (2003), s. 440–441; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 44. In: AAS 59 (1967), s. 564; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 19. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

ordináře nebo představeného, ne starší než jeden rok, anebo pokud se lze moudře domnívat, že tomu, aby sloužil mši, nebrání překážka.“¹⁹⁹ Biskupové ať se postarají, aby opačné zvyklosti byly odstraněny.

112. Mše ať se slouží v latinském nebo jiném jazyce, avšak jen když jsou liturgické texty zákonně schváleny. Mimo slavení mši, které mají být slouženy v jazyce lidu dle pořádku bohoslužeb v doby určené církevní autoritou, je kněžím dovoleno stále a kdekoliv sloužit mši v latině.²⁰⁰

113. Pokud je při mši více koncelebrantů, ať se při recitování eucharistické modlitby použije jazyk známý jak všem koncelebrujícím kněžím, tak shromážděnému lidu. Pokaždé, když se stane, že jsou mezi kněžími přítomni tací, kteří neznají jazyk, v němž se slouží mše svatá, takže nemohou náležitě vyslovit části eucharistické modlitby, které jim náležejí, ať nekoncelebrují, ale ať se podle norem účastní slavení mše svaté oblečení do chórového oděvu.²⁰¹

114. „Je obvyklé, že se nedělní farní mše jako ‚církevního společenství‘ zúčastňují také různé skupiny, hnutí, sdružení i malá řeholní společenství.“²⁰² Přesto když je ve shodě s předpisy práva možné sloužit mši pro zvláštní skupiny, nejsou tyto skupiny vyňaty z věrného dodržování liturgických norem.²⁰³

¹⁹⁹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 903; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 200. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²⁰⁰ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 36 § 1; *Kodex kanonického práva*, kán. 928.

²⁰¹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 114. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²⁰² JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, č. 36. Praha : Zvon, 1999; srov. též POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 27. In: AAS 59 (1967), s. 556.

²⁰³ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, č. 36. Praha : Zvon, 1999; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Actio pastoralis*. In: AAS 61 (1969), s. 806–811.

115. Je nutné odsoudit přestupek proti normám Římského misálu a zdravé tradici římského obřadu, jakým je svévolné zrušení slavení mše svaté pro lid pod záminkou podpory „postu od přijímání“.

116. Ať se proti právním normám neslaví příliš mnoho mší a ve věci příspěvků na úmysl mše svaté ať se zachovávají právně platná pravidla.²⁰⁴

3. Posvátné nádoby

117. Posvátné nádoby určené k přijetí Těla a Krve Páně ať jsou vyrobeny přesně podle pravidel tradice a posvátných knih.²⁰⁵ Biskupským konferencím je dána pravomoc se schválením Svatého stolce rozhodnout, zda je vhodné vyrábět posvátné nádoby i z jiných pevných materiálů. Přesto se důrazně požaduje, aby tyto materiály byly opravdu ušlechtilé dle obecného mínění dané oblasti,²⁰⁶ aby se tak jejich používáním vzdávala čest Pánu, a zcela ať se zabráni nebezpečí snížit v očích věřících učení o reálné přítomnosti Krista v eucharistických způsobách. Je zavrženíhodné používat při mešní bohoslužbě jakékoli běžné nádoby, nádoby spíše podřadné kvality nebo bez jakékoliv umělecké hodnoty anebo obyčejné misky a ostatní nádoby ze skla, hlíny, kaolínu a jiných křehkých materiálů. To platí také o takových kovech a dalších materiálech, které rychle podléhají zkáze.²⁰⁷

118. Dříve než jsou posvátné nádoby použity, má je kněz požehnat podle obřadů předepsaných v liturgických knihách.²⁰⁸ Je chvályhod-

²⁰⁴ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 905, 945–958; srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Dekret *Mos iugiter*. In: AAS 83 (1991), s. 443–446.

²⁰⁴ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 327–333. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²⁰⁶ Srov. *tamtéž*, č. 332.

²⁰⁷ Srov. *tamtéž*; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 16. In: AAS 72 (1980), s. 338.

²⁰⁸ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 333. Praha : Česká biskupská konference, 2003; *Missale Roma-*

né, aby požehnání provedl biskup, který posoudí, zdali jsou nádoby vhodné k použití, k němuž jsou určeny.

119. Když se kněz po rozdání přijímání vrátí k oltáři, stojí na straně oltáře nebo u stolku, očistí patěnu nebo ciborium nad kalichem, podle předpisů misálu, a kalich vytrže purifikatoriem. Je-li přítomen jáhen, vrátí se k oltáři spolu s knězem a nádoby očistí on. Je však dovoleno, zvláště je-li nádob mnoho, nechat nádoby určené k očištění vhodně přikryté postavené na korporálu na oltáři nebo stolku a kněz nebo jáhen je očistí hned po mši, jakmile je lid propuštěn. Rovněž ustanovený akolyta pomůže knězi nebo jáhnovi očistit a uklidit posvátné nádoby jak u oltáře, tak u stolku. V nepřítomnosti jáhna donekonečna posvátné nádoby na stolek ustanovený akolyta, očistí je, oře a uklidí obvyklým způsobem.²⁰⁹

120. Pastýři ať dbají na stálou čistotu mešních plátěn, především těch, která jsou určena k uložení posvátných způsob, a na jejich dostatečně časté praní podle obecné praxe. Je chvályhodné, aby voda z prvního ručního praní byla vylita do *sacraria* kostela nebo na zem na vhodném místě. Následně může proběhnou druhé praní obvyklým způsobem.

4. Liturgická roucha

121. „Různost barev posvátných rouch má za cíl i navenek účinněji vyjádřit jak zvláštní ráz slavených tajemství víry, tak i smysl rozvíjejícího se křesťanského života v průběhu liturgického roku.“²¹⁰ „Rozdílnost služeb při slavení eucharistie vyjadřují navenek různá posvát-

num, editio typica tertia (2002): Appendix IV. *Ordo benedictionis calicis et patenae intra Missam adhibendus*, s. 1255–1257; *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1999), Obřad zasvěcení kostela a oltáře, VII. část, Žehnání kalicha a patěny, s. 127nn.

²⁰⁹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 163, 183 a 192. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²¹⁰ *Tamtéž*, č. 345.

ná roucha, která jsou proto vnějším znamením rozličných úkolů jednotlivých přísluhujících. Je rovněž třeba, aby posvátná roucha přispívala i ke kráse posvátného úkonu.²¹¹

122. „Alba je přepásaná kolem beder cingulem, ledaže by byla zhotovena tak, že ji není třeba přepásat cingulem. Před obléknutím alby je třeba vzít humerál, jestliže alba nekryje běžný šat kolem krku.“²¹²

123. „Vlastní roucho kněze, který slaví mši a jiné posvátné úkony, které se mší přímo souvisejí, není-li předepsáno něco jiného, je ornát neboli kazule, která se obléká na albu a štólu.“²¹³ Rovněž kněz oblečený podle předpisů do ornátu ať neopomene obléci štólu. Všichni ordináři ať dohlédnou na odstranění veškerých protichůdných způsobů.

124. V Římském misálu je povoleno kněžím, kteří koncelebrují spolu s hlavním celebrantem, jenž ať má na sobě vždy ornát v předepsané barvě, že „v odůvodněných případech, např. pro větší počet koncelebrujících a nedostatek rouch, nemusí (...) mít ornát, postačí štóla na albě.“²¹⁴ Pokud však je možné podobnou situaci předvídat, ať se podle možností přijmou patřičná opatření. Ti, kteří koncelebrují, mohou v případě nutnosti, tak jako hlavní celebrant, obléci ornát bílé barvy. V ostatním ať se zachovávají normy liturgických knih.

125. Jáhnovým vlastním rouchem je dalmatika, která se obléká na albu a štólu. S úmyslem zachovávat významnou církevní tradici je chvályhodné neuplatňovat možnost neužívat dalmatiku.²¹⁵

126. Je odsouzeníhodným přestupkem, když posvěcení služebníci i za přítomnosti jediného služebníka slouží mši svatou, protikladně k nařízením liturgických knih, aniž by oblékli posvátná roucha, nebo

²¹¹ *Tamtéž*, č. 335.

²¹² Srov. *tamtéž*, č. 336.

²¹³ Srov. *tamtéž*, č. 337.

²¹⁴ Srov. *tamtéž*, č. 209.

²¹⁵ Srov. *tamtéž*, č. 338.

jen se štólu oblečenou přes mnišskou kutnu, řeholní hábit nebo civilní oblek.²¹⁶ Ordináři ať se postarají o co nejrychlejší nápravu těchto přestupků a o to, aby ve všech kostelech a kaplích, které spadají pod jejich pravomoc, byl patřičný počet liturgických rouch splňujících normy.

127. V liturgických knihách je dána zvláštní možnost použít ve velmi slavnostních dnech slavnostní posvátná roucha neboli roucha větší důstojnosti, i když nejsou v barvě dne.²¹⁷ Tato možnost, týkající se konkrétně rouch utkaných před mnoha lety a uchovávajících dědictví církve, bývá nevhodně rozšiřována na novoty takovým způsobem, že bez ohledu na zděděné zvyklosti dostávají roucha tvary a barvy podle subjektivního vkusu, a tak se zjednodušuje smysl tohoto nařízení k újmě tradice. U příležitosti slavnostního dne mohou posvátná roucha ve zlaté či stříbrné barvě nahradit, je-li to vhodné, roucha jiných barev, ne však roucha fialová a černá.

128. Mše svatá a další liturgické bohoslužby, které jsou úkonem Krista a hierarchicky ustanoveného Božího lidu, ať jsou uspořádány takovým způsobem, aby se jich mohli posvěcení služebníci a věřící laici účastnit každý podle svého postavení. „Je totiž vhodné, aby kněží přítomní při slavení eucharistie konali službu vlastní kněžím a účastnili se tedy jako koncelebranti, oblečení v liturgických oděvech. Jinak oblékají vlastní chórový oděv nebo superpelici na talár.“²¹⁸ Mimo odůvodněné výjimky není vhodné, co se týče vnějších znaků, aby se účastnili mše svaté jako věřící laici.

²¹⁶ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Instrukce *Liturgicae instaurationes*, č. 8c. In: AAS (1970), s. 701.

²¹⁷ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 346g. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²¹⁸ *Tamtéž*, č. 114; srov. *tamtéž*, č. 16–17.

VI. KAPITOLA

Uchovávání Nejsvětější svátosti a její uctívání mimo mši svatou

1. Uchovávání Nejsvětější svátosti

129. „Slavení eucharistie v oběti mše svaté je doopravdy původem a cílem eucharistické úcty mimo mši. Po mši se Nejsvětější svátost uchovává především proto, aby se věřící a hlavně nemocní a staří, kteří se nemohou účastnit mše svaté, svátostným přijímáním spojili s Kristem a jeho obětí, podanou a nabídnutou ve mši.“²¹⁹ Uchovávání Nejsvětější svátosti umožňuje adorat tuto velkou svátost a prokazovat jí takovou úctu, jaká přísluší Bohu. Proto mají být podporovány formy adorace, nejen soukromé, ale i veřejné a společné, zavedené nebo schválené samotnou církví.²²⁰

130. „S ohledem na uspořádání kostela a podle legitimních místních zvyklostí ať se Nejsvětější svátost uchovává ve svatostánku na zvlášť význačném místě kostela, dobře viditelném, vkusně upraveném“ a pro klidný ráz místa, kdy jsou před svatostánkem lavice nebo židle a klekátko, „vhodném k modlitbě.“²²¹ Ať se mimoto pečlivě dbá

²¹⁹ POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Dekret *Eucharistiae sacramentum*. In: AAS 65 (1973), s. 610.

²²⁰ Srov. *tamtéž*.

²²¹ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 54. In: AAS 59 (1967), s. 568; Instrukce *Inter Oecumenici*, č. 95. In: AAS 56 (1964), s. 898; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 314. Praha: Česká biskupská konference, 2003.

podle všech nařízení liturgických knih a právních norem,²²² aby se zabránilo nebezpečí zneuctění.²²³

131. Mimo to, co stanoví kánon 934 § 1, je zakázáno uchovávat Nejsvětější svátost na místě, které dostatečně nepodléhá autoritě diecézního biskupa nebo kde existuje nebezpečí zneuctění. V takovém případě ať biskup ihned odvolá dříve udělené oprávnění k uchovávání eucharistie.²²⁴

132. Nikdo ať v rozporu s právním ustanovením nenosí Nejsvětější svátost domů nebo na jiné místo. Kromě toho je třeba mít na paměti, že odcizení Nejsvětější svátosti nebo její držení s úmyslem zneuctění nebo zahození jsou skutky, které patří mezi *graviora delicta*, jejichž prominutí je rezervováno Kongregaci pro nauku víry.²²⁵

133. Kněz, jáhen nebo mimořádný služebník, který v nepřítomnosti řádného služebníka, nebo když tento nemůže, přináší Nejsvětější svátost nemocnému k přijímání, ať z místa, kde je svátost uchovávána, až do domu nemocného zvolí co nejpřímější cestu a nezabývá se jinou činností, aby se tak zabránilo jakémukoliv nebezpečí zneuctění a aby Tělu Kristovu byla vyhrazena co největší úcta. Ať je vždy zachován obřad podávání svatého přijímání nemocným tak, jak je předepsán v Římském rituálu.²²⁶

²²² Srov. JAN PAVEL II. List *Dominicae cenae*, č. 3. In: AAS 72 (1980), s. 117–119; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 53. In: AAS 59 (1967), s. 568; *Kodex kanonického práva*, kán. 938.

²²³ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 938 § 3–5.

²²⁴ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 938 § 3–5.

²²⁵ Srov. JAN PAVEL II. Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*. In: AAS 93 (2001), s. 737–739; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. List *biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

²²⁶ Srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 26–78. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.

2. Některé formy úcty k Nejsvětější svátosti mimo mši svatou

134. „*Úcta vzdávaná eucharistii mimo mši* má pro život církve nesmírnou cenu. Taková úcta je úzce spojena se slavením eucharistické oběti.“²²⁷ Proto ať je podporována soukromá i veřejná úcta k Nejsvětější svátosti i mimo mši svatou tak, aby věřící adorovali Krista opravdu a skutečně přítomného,²²⁸ který je „velekněz budoucích hodnot“²²⁹ a Vykupitel světa. „Je věcí pastýřů, aby povzbuzovali, mimo jiné osobním svědectvím, k eucharistické úctě, zvláště k výstavu Nejsvětější svátosti a k uctivému zastavení se před Kristem přítomným pod eucharistickými způsoby.“²³⁰

135. Věřící „ať během dne neopomenou navštívit Nejsvětější svátost jako projev díků, znamení lásky a uznání vděčnosti Kristu Pánu v ní přítomnému.“²³¹ Adorování Ježíše přítomného v Nejsvětější svátosti jako přijímání touhy pevně spojuje věřícího s Kristem, jak to vysvítá z příkladu mnohých svatých.²³² „Nebrání-li tomu vážný důvod, nechť je kostel, v němž se uchovává Nejsvětější svátost, otevřen

²²⁷ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 25. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²²⁸ Srov. TRIDENTSKÝ KONCIL, XIII. zasedání (11. října 1551). *Dekret o Největější eucharistii*, kap. 5. In: DS 1643; PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948; PAVEL VI. Encyklika *Mysterium fidei*. In: AAS 57 (1965), s. 769–770; POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 3f. In: AAS 59 (1967), s. 543; POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 20. In: AAS 72 (1980), s. 339; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 25. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²²⁹ Srov. Žid 9,11; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 3. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²³⁰ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 25. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²³¹ PAVEL VI. Encyklika *Mysterium fidei*. In: AAS 57 (1965), s. 771.

²³² Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 25. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

denně několik hodin pro věřící, aby se mohli modlit před Nejsvětější svátostí.“²³³

136. Ordinář ať velmi aktivně podporuje eucharistickou adoraci s účastí lidu, jak krátkou, tak delší nebo skoro nepřetržitou. V posledních letech se totiž na mnoha místech „velice často koná *výstav Nejsvětější svátosti*, která se stává nevyčerpatelným zdrojem svatosti,“ i když existují i místa, „kde se téměř úplně upouští od kultu eucharistického klanění.“²³⁴

137. Výstav Nejsvětější svátosti ať probíhá vždy podle předpisů liturgických knih.²³⁵ Ať před uloženou či vystavenou Nejsvětější svátostí není vyloučena ani modlitba růžence, podivuhodného „ve své jednoduchosti i hloubce“.²³⁶ Přesto především při výstavu ať je objasněna podstata této modlitby jako rozjímání o tajemstvích ze života Krista Vykupitele a o spasitelném plánu Všemohoucího Otce, zvláště s pomocí čtení vybraných z Písma svatého.²³⁷

138. Nejsvětější svátost však nesmí zůstat ani na krátký čas vystavena bez dostatečné ochrany. Proto ať je zajištěno, aby alespoň někteří věřící byli přítomni a v danou dobu se střídali.

139. Jestliže má diecézní biskup k dispozici posvěcené služebníky nebo jiné určené k této službě, mají věřící právo navštěvovat často Nejsvětější svátost k adoraci a alespoň několikrát do roka se účastnit adorace před vystavenou Nejsvětější svátostí.

²³³ *Kodex kanonického práva*, kán. 937.

²³⁴ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²³⁵ Srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 82–100. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 317. Praha : Česká biskupská konference, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 941 § 2.

²³⁶ JAN PAVEL II. Apoštolský list o modlitbě svatého růžence *Rosarium Virginis Mariae*, č. 2. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002.

²³⁷ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Dopis kongregace*. In: *Notitiae* 34 (1998), s. 506–510; APOŠTOLSKÁ PENITENCIARIE. *Dopis jednomu knězi*. In: *Notitiae* 34 (1998), s. 511.

140. Je obzvlášť doporučeno, aby ve městech nebo alespoň ve větších obcích diecézní biskup určil k nepřetržité adoraci jeden kostel, ve kterém ať je pak mše svatá sloužena často a pokud možno denně, s přerušáním výstavu pouze ve chvíli, kdy probíhá bohoslužba.²³⁸ Je vhodné, aby hostie, která bude vystavena během adorace, byla posvěcena při mši, která těsně předchází době adorace, a aby byla po přijímání vystavena v monstranci na oltáři.²³⁹

141. Diecézní biskup ať uzná a podle možností podpoří právo věřících na založení bratrstev a sdružení praktikujících adoraci, a to i nepřetržitou. V případě, že se podobná sdružení rozrostou do mezinárodních měřítek, je věcí Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, aby je založila nebo potvrdila jejich stanov.²⁴⁰

3. Eucharistické průvody a kongresy

142. „Diecézní biskup má pro průvody stanovit normy, v nichž pojedná o účasti na nich a o jejich důstojném průběhu,²⁴¹ a podpořit adoraci věřících.

143. „Kde je to podle rozhodnutí diecézního biskupa možné, koná se za účelem veřejného svědectví úcty k eucharistii, především

²³⁸ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 61. In: AAS 59 (1967), s. 571; *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 83. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 317. Praha : Česká biskupská konference, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 941 § 2.

²³⁹ Srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 94. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000.

²⁴⁰ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce *Pastor bonus*, č. 65. In: AAS 80 (1988), s. 877.

²⁴¹ *Kodex kanonického práva*, kán. 944 § 2; srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 102. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 317. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

o slavnosti Těla a krve Páně, průvod veřejným prostranstvím,²⁴² protože „zbožná účast věřících na eucharistickém průvodu o slavnosti Těla a krve Páně je Pánovou milostí, která každým rokem naplňuje radostí toho, kdo se ho účastní.“²⁴³

144. Přestože se to v některých oblastech zdá nemožné, je třeba, aby nebyla ztracena tradice konání eucharistických průvodů. Ať se tedy hledají spíše nové způsoby, jak je v dnešních podmínkách konat, jako například u poutních svatyní, na církevních pozemcích nebo s povolením civilních autorit ve veřejných parcích.

145. Za velmi hodnotný je považován pastorační přínos eucharistických kongresů, které „je třeba, aby se staly opravdovým znamením víry a lásky.“²⁴⁴ Ať jsou pečlivě připraveny a probíhají tak, jak je stanoveno,²⁴⁵ aby věřící mohli uctívat posvátná tajemství Těla a Krve Božího Syna takovým způsobem, aby jim účast na této oběti stále přinášela ovoce vykoupení.²⁴⁶

²⁴² *Kodex kanonického práva*, kán. 944 § 1; srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 101–102. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 317. Praha : Česká biskupská konference, 2003.

²⁴³ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁴⁴ Srov. *Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši*, č. 109. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000.

²⁴⁵ Srov. *tamtéž*, č. 109–112.

²⁴⁶ Srov. *Český misál*, Slavnost Těla a krve Páně, Vstupní modlitba, s. 363. Praha : Česká liturgická komise, 1983.

VII. KAPITOLA

Mimořádné úkoly věřících laiků

146. Svátostné kněžství nemůže být v žádném případě nahrazeno. Jestliže totiž v některém společenství chybí kněz, chybí mu vykonávání svátostného poslání Krista, Hlavy a Pastýře, které patří k samotné podstatě života společenství.²⁴⁷ Neboť „celebrantem, který v osobě Kristově může slavit svátost eucharistie, je pouze platně vysvěcený kněz.“²⁴⁸

147. Jestliže si to však žádá potřeba církve, chybějící-li posvěcení služebníci, mohou je věřící laici v některých liturgických úkonech ve shodě s předpisy práva zastoupit.²⁴⁹ Tito věřící, kteří jsou voláni a určení k daným úkolům větší či menší důležitosti, jsou podpořeni milostí Páně. Mnozí věřící laici se již věnovali a nadále se s nasazením věnují této službě, především v misijních zemích, kde je církev málo rozšířena a kde je pronásledována,²⁵⁰ ale i v dalších oblastech postižených nedostatkem kněží a jáhnů.

²⁴⁷ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, teologické principy, č. 3. In: AAS 89 (1997), s. 859.

²⁴⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 900 § 1; srov. IV. LATERÁNSKÝ KONCIL, 11.–30. listopadu 1215, kap. 1. In: DS 802. KLEMENT VI. Ep. ad Mekhitar, Catholicon Armeniorum, *Super quibusdam* (29. září 1351). In: DS 1084; TRIDENTSKÝ KONCIL, XXIII. zasedání (15. července 1563). Učení a kánony o svátosti svěcení, kap. 4. In: DS 1767–1770; PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei*. Brno : Sušilova literární jednota bohoslovců, 1948.

²⁴⁹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 230 § 3; JAN PAVEL II. *Projev na sympoziu o podíle věřících laiků na pastorační službě kněží* (22. dubna 1994), č. 2. In: *L'Osservatore Romano*, 23. dubna 1994; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, Proemio. In: AAS 89 (1997), s. 852–856.

²⁵⁰ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio*, č. 53–54. Praha : Zvon, 1994; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, Prooemium. In: AAS 89 (1997), s. 852–856.

148. Především pak je považováno za velmi důležité ustanovení katechistů, kteří s velkým nasazením poskytovali a poskytují jedinečnou a nezbytně nutnou pomoc v šíření víry a církve.²⁵¹

149. V některých diecézích, již před dlouhou dobou evangelizovaných, byli v poslední době ustanoveni jako „pastorační asistenti“ věřící laici, z nichž mnozí bezpochyby prospěli církvi, když podpořili pastorační úsilí biskupa, kněží a jáhnů. Avšak ať se dbá na to, aby se charakteristika tohoto úkolu příliš nepodobala způsobu pastorační služby duchovních. To znamená, že je třeba se postarat o to, aby na sebe „pastorační asistenti“ nebrali úkoly, které správně náležejí úřadu posvěcených služebníků.

150. Činnost pastoračního asistenta ať slouží k ulehčení služby kněží a jáhnů, k probuzení povolání ke kněžství a jáhenství a ve shodě s předpisy práva k horlivé přípravě věřících k tomu, aby v každém společenství vykonávali různé liturgické úkoly podle bohatství charismat.

151. Pouze v případě opravdové nezbytnosti je možné, aby mimořádní služebníci pomohli při slavení mešní liturgie. Neboť nejde o to, aby laikům byla umožněna plnější účast, ale ve své podstatě jde o náhradu a prozatímnost.²⁵² Pakliže se v případě nutnosti přistoupí ke službě mimořádných služebníků, ať se znásobí zvláštní a neustálé modlitby k Pánu, aby brzy poslal kněze ke službě společenství a aby vzbudil hojná povolání ke svátosti svěcení.²⁵³

152. Ať se tyto čistě náhradní úkoly nestanou záminkou k pozměnění samotné služby kněží, takže by zanedbávali sloužení mše svaté

²⁵¹ Srov. II. Vatikánský koncil. Dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes*, č. 17. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995; JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio*, č. 73. Praha : Zvon, 1994.

²⁵² Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 8 § 2. In: AAS 89 (1997), s. 872.

²⁵³ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 32. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

pro lid jim svěřený, osobní péči o nemocné a ochotu křtít děti, asistovat při svatebních obřadech a posloužit křesťanským pohřbem, neboť to by měli činit především kněží a jáhni. Ať se tudíž nestane, že by kněží ve farnostech bez ohledu na rozdíly navzájem zaměňovali úkoly pastorační služby s jáhny nebo laiky, a tak zastírali jedinečnost každého.

153. Dále není laikům dovoleno přebírat úkoly jáhna nebo kněze nebo užívat jejich roucha, ani jiné jim podobné oblečení.

1. Mimořádný služebník svatého přijímání

154. Jak již bylo řečeno, „celebrantem, který v osobě Kristově může slavit svátost eucharistie, je pouze platně vysvěcený kněz.“²⁵⁴ Proto označení „služebník eucharistie“ náleží ve vlastním smyslu pouze knězi. Též z důvodu kněžského svěcení jsou řádnými služebníky svatého přijímání biskupové, kněží a jáhni,²⁵⁵ kterým tedy náleží rozdávat svatého přijímání věřícím laikům při slavení mše svaté. Ať se takto správně a plně projeví jejich poslání služby v církvi a naplní svátostné znamení.

155. Kromě řádných služebníků existuje ustanovený akolyta, který je pro své ustanovení mimořádným služebníkem svatého přijímání i mimo slavení mše. Jestliže to však důvody opravdové nutnosti vyžadují, může diecézní biskup ve shodě s předpisy práva²⁵⁶ jmenovat ke stejnému úkolu i věřícího laika jako mimořádného služebníka *ad actum* nebo *ad tempus*, přičemž k této příležitosti použije vhodnou formuli požehnání; tento jmenovací úkon však nemusí mít nutně liturgickou podobu a v žádném případě, pokud by ji měl, nemůže být přirovnán ke kněžskému svěcení. Pouze v jednotlivých a nečekaných

²⁵⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 900 § 1.

²⁵⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 910 § 1; srov. též JAN PAVEL II. List *Dominicae Cenaе*, č. 11. In: AAS 72 (1980), s. 142; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 8 § 1. In: AAS 89 (1997), s. 870–871.

²⁵⁶ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 230 § 3.

případech může kněz, který předsedá slavení eucharistie, udělit povolání *ad actum*.²⁵⁷

156. Tato služba ať je chápána ve svém pravém významu podle svého označení jako mimořádný služebník svatého přijímání a nikoli „zvláštní služebník svatého přijímání“, „mimořádný služebník eucharistie“ nebo „zvláštní služebník eucharistie“, označení, která nepatříčně a nevhodně zveličují jeho přínos.

157. Jestliže bývá běžně přítomen dostatečný počet posvěcených služebníků postačující i k rozdáání svatého přijímání, nemohou být k tomuto úkolu pověřeni mimořádní služebníci svatého přijímání. Za podobných okolností ať ti, kteří byli pověřeni touto službou, ji nevykonávají. Je zavržená praxe těch kněží, kteří ačkoliv jsou přítomni bohoslužbě, neúčastní se podávání svatého přijímání a pověřují k tomuto úkolu laiky.²⁵⁸

158. Mimořádný služebník svatého přijímání však může rozdávat svaté přijímání jedině tehdy, pokud chybí kněz nebo jáhen, pokud knězi brání nemoc, stáří nebo jiný vážný důvod nebo pokud počet věřících přistupujících ke svatému přijímání je natolik velký, že by se slavení mše svaté samotné příliš protáhlo.²⁵⁹ To je myšleno v tom

²⁵⁷ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ. Instrukce *Immensae caritatis*, Prooemium. In: AAS 65 (1973), s. 264; PAVEL VI. Motu proprio *Ministeria quaedam*. In: *Pontifikál pro české a moravské diecéze* (1997), Ustanovení lektorů a akolytů, s. 4nn; *Český misál*, Pověření k výpomoci při podávání svatého přijímání, s. 494. Praha : Česká liturgická komise, 1983; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 8 § 1. In: AAS 89 (1997), s. 871.

²⁵⁸ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO SVÁTOSTI A BOHOSLUŽBU. Instrukce *Inaestimabile donum*, č. 10. In: AAS 72 (1980), s. 336; srov. PAPEŽSKÁ KOMISE PRO AUTENTICKÝ VÝKLAD KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 76 (1984), s. 746.

²⁵⁹ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ. Instrukce *Immensae caritatis*, č. 1. In: AAS 65 (1973), s. 264–271, zde s. 265–266; PAPEŽSKÁ KOMISE PRO AUTENTICKÝ VÝKLAD KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 80 (1988), s. 1373; KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 8 § 2. In: AAS 89 (1997), s. 871.

smyslu, že malé prodloužení, podle místních zvyků a kultury, bude považováno za zcela nedostatečný důvod.

159. V žádném případě nepřísluší mimořádnému služebníku svatého přijímání jmenovat k podávání eucharistie někoho jiného, jako například rodiče, manžela nebo syna nemocného, který chce přistoupit k přijímání.

160. Diecézní biskup ať překontroluje praxi posledních let v této věci a podle potřeby ji napraví nebo jasněji definuje. Jestliže jsou tito mimořádní služebníci kvůli opravdové potřebě jmenováni často, je vhodné, aby diecézní biskup vydal zvláštní pravidla, kterými by ve shodě s předpisy práva a s ohledem na církevní tradici ustanovil směrnice pro vykonávání této služby.

2. Kázání

161. Jak již bylo řečeno, homilie při mši je pro svou důležitost a podstatu vyhrazena knězi nebo jáhnu.²⁶⁰ Co se týče ostatních forem kázání, jestliže to za zvláštních okolností vyžaduje nutnost nebo si to ve zvláštních případech žádá potřeba, mohou mimo mši v kostele nebo kaplích ve shodě s předpisy práva kázat věřící laici.²⁶¹ K tomu může dojít pouze z důvodu nedostatku posvěcených služebníků v některých oblastech, aby se nahradila jejich nepřítomnost, a není možné z naprosté výjimky dělat pravidlo ani to nemůže být chápáno jako pravá podpora laikátu.²⁶² Dále je třeba připomenout, že pravomoc k tomu, aby to bylo povoleno, stále *ad actum*, náleží místním ordinářům, nikoliv jiným osobám, ani kněžím nebo jáhnům.

²⁶⁰ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 767 § 1.

²⁶¹ Srov. *tamtéž*, kán. 766.

²⁶² Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 2 § 3–4. In: AAS 89 (1997), s. 865.

3. Zvláštní bohoslužby konající se za nepřítomnosti kněze

162. V den, který označujeme jako „neděle (den Páně)“, se církev věrně schází, aby si připomněla vzkříšení Pána a celé velikonoční tajemství především slavením mše svaté.²⁶³ Vždyť „nelze budovat křesťanskou obec, nemá-li kořen a těžiště ve slavení nejsvětější eucharistie.“²⁶⁴ Křesťanský lid má tedy právo, aby v neděli, o povinných svátcích, v ostatní hlavní svátky a pokud možno i denně byla k jeho užitku slavena eucharistie. Proto pokud je v neděli v nějaké farnosti nebo v jiném společenství věřících obtížné zajistit sloužení mše svaté, ať diecézní biskup spolu s duchovními zváží vhodná řešení.²⁶⁵ Mezi taková řešení patří především to, aby k tomuto úkolu byli povoláni další kněží nebo aby věřící vyhledali jiný kostel v blízkosti, kde by se účastnili eucharistického tajemství.²⁶⁶

163. Všichni kněží, kterým byly kněžství a eucharistie svěřeny „pro dobro“ druhých,²⁶⁷ ať mají na mysli, že jejich povinností je nabídnout všem věřícím možnost splnit povinnost účastnit se nedělní mše svaté.²⁶⁸ Věřící pak mají právo, aby žádný kněz, pokud to není oprav-

²⁶³ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, č. 31–51. Praha : Zvon, 1999; JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 41. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁶⁴ II. Vatikánský koncil. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, č. 6; srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 22 a 33. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁶⁵ Srov. POSVÁTNÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 26. In: AAS 59 (1967), s. 555–556; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Direktář pro slavení nedělních bohoslužeb v nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 5 a 25: *Notitiae* 24 (1988) str. 366–378, zde str. 370.

²⁶⁶ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Direktář pro slavení nedělních bohoslužeb v nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 18. In: *Notitiae* 24 (1988), s. 366–378, zde s. 370.

²⁶⁷ Srov. JAN PAVEL II. List *Dominicae Cenaе*, č. 2. In: AAS 72 (1980), s. 116.

²⁶⁸ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, č. 49. Praha : Zvon, 1999; Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 41. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 1246–1247.

du nemožné, nikdy neodmítl sloužit mši pro lid ani to, aby mše byla sloužena jiným knězem, pokud není možné jiným způsobem splnit povinnost účasti na mši svaté v neděli a dalších stanovených dnech.

164. „Jestliže pro nedostatek kněží nebo z jiné vážné příčiny není účast na mši svaté možná,²⁶⁹ má křesťanský lid právo na to, aby diecézní biskup podle možností a ve shodě s předpisy práva zajistil nedělní bohoslužbu slova pro dané společenství spadající pod jeho pravomoc. Tyto nedělní bohoslužby jsou však stále považovány za zcela mimořádné. Mimoto se všichni, jak jáhni, tak věřící laici, kterým je diecézním biskupem svěřen nějaký úkol při těchto bohoslužbách, přičiní, „aby v komunitě udržovali opravdový ‚hlad‘ po eucharistii, což je povede k tomu, aby neztratili žádnou příležitost ke slavení mše svaté, třeba i tak, že využijí příležitostné přítomnosti kněze, kterému nebylo podle církevního práva odňato povolení ke slavení mše svaté.“²⁷⁰

165. Je třeba zabránit jakékoliv záměně mezi tímto druhem bohoslužeb a eucharistickou slavností.²⁷¹ Diecézní biskupové ať obezřetně zváží, jestli se při těchto bohoslužbách má rozdávat svaté přijímání. Za účelem důkladnějších opatření ať je tato otázka vhodně definována na úrovni biskupské konference, aby se dosáhlo řešení, které by prostřednictvím Kongregace pro bohoslužbu a svátosti schválil Apoštolský stolec. Bylo by vhodnější, aby za nepřítomnosti kněze nebo jáhna byly jednotlivé části bohoslužby rozděleny mezi více věřících, než aby jeden věřící laik řídil celou bohoslužbu. V žádném případě není vhodné říci, že věřící laik „předsedá“ bohoslužbě.

²⁶⁹ *Kodex kanonického práva*, kán. 1248 § 2; srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Direktář pro slavení nedělních bohoslužeb v nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 1–2. In: *Notitiae* 24 (1988), s. 366–378, zde s. 366.

²⁷⁰ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 33. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁷¹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU. Direktář pro slavení nedělních bohoslužeb v nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 22. In: *Notitiae* 24 (1988), s. 366–378, zde s. 371.

166. Taktéž diecézní biskup, kterému jedině tato otázka náleží, ať snadno nedovoluje, aby se tyto bohoslužby, především pokud se při nich podává svaté přijímání, konaly ve všedních dnech a zvláště tam, kde bylo možné minulou neděli slavit mši svatou nebo to bude možné následující neděli. Kněží jsou důrazně žádáni, aby podle možností sloužili denně mši svatou pro lid v některém z jim svěřených kostelů.

167. „Podobně si nelze myslet, že je možné nahrazovat nedělní mši svatou ekumenickými bohoslužbami slova nebo společnými setkáními v modlitbě s křesťany patřícími ke shora uvedeným církevním společenstvem nebo účastí na jejich liturgické bohoslužbě.“²⁷² Pokud diecézní biskup z důvodu nutnosti povolil *ad actum* účast katolíků, ať se pastýři postarají, aby to mezi věřícími katolíky nevyvolalo nejasnost o potřebě účasti i za těchto okolností na sváteční mši svaté v jinou denní dobu.²⁷³

4. Klerici propuštění z duchovního stavu

168. Duchovnímu, „který podle ustanovení práva pozbývá duchovní stav (...), je zakázán výkon moci z přijaté svátosti svěcení.“²⁷⁴ Není mu taktéž pod žádnou záminkou dovoleno vysluhovat svátosti, jedině kromě mimořádného případu předpokládaného právem,²⁷⁵ ani věřícím není dovoleno účastnit se jeho bohoslužby, pokud chybí

²⁷² JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 30. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; srov. též PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ. Direktář o uplatnění norem a pravidel o ekumenismu *La recherche de l'unité*, č. 115. In: AAS 85 (1993), s. 1085.

²⁷³ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ. Direktář o provádění ekumenických principů a norem *La recherche de l'unité*, č. 101. Praha : Česká biskupská konference, 1995.

²⁷⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 292; srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Prohlášení o správném výkladu kán. 1335*, část druhá, č. 3. In: AAS 90 (1998), s. 64.

²⁷⁵ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 976; 986 § 2.

řádný důvod, který by to povoloval podle ustanovení kánonu 1335.²⁷⁶ Tyto osoby at' ani nekáží,²⁷⁷ ani at' nezastávají žádnou funkci nebo úkol při liturgických slavnostech, aby mezi věřícími nevystala nejasnost, a nebyla tak zamlžena pravda.

---

²⁷⁶ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Prohlášení o správném výkladu kán. 1335*, část druhá, č. 1–2. In: AAS 90 (1998), s. 63–64.

²⁷⁷ Co se týče kněží, kteří obdrželi dispens od celibátu, srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Normy pro dispens od kněžského celibátu *Normae substantiales*, č. 5; srov. též KONGREGACE PRO KLÉRUS. Instrukce *Ecclesiae de mysterio*, praktické pokyny, čl. 3 § 5. In: AAS 89 (1997), s. 865.

VIII. KAPITOLA

Náprava

169. Pokud při slavení posvátné liturgie dochází k nějakým pře-
stupkům, jde o falšování katolické liturgie. Svatý Tomáš napsal: „Do
neřesti falšování upadá ten, kdo v rámci církve projevuje kult Bohu
v rozporu se způsobem stanoveným božskou mocí církve a v ní ob-
vyklým.“²⁷⁸

170. Aby se napravily tyto přestupky, „je nejdůležitější biblická
a liturgická formace Božího lidu, pastýřů a věřících“²⁷⁹ takovým způ-
sobem, aby byly víra a kázeň církve ve věci posvátné liturgie správně
podávány a pochopeny. Jestliže přesto přestupky přetrvávají, je
vhodné postupovat ve shodě s předpisy práva na ochranu duchovního
dědictví a práv církve s použitím všech zákonných prostředků.

171. Mezi různými přestupky jsou takové, které objektivně před-
stavují nejtěžší zločiny nebo závažné skutky nebo jiné, kterých je
třeba se neméně vyvarovat a které je třeba napravit. Se zřetelem na
to, o čem pojednávala především první kapitola této instrukce, je ny-
ní třeba věnovat pozornost následujícímu textu.

---

²⁷⁸ TOMÁŠ AKVINSKÝ. *Summa Theol.*, II-2, q. 93, a. 1.

²⁷⁹ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list k 25. výročí vyhlášení konstituce o posvátné
liturgii *Sacrosanctum Concilium Vicesimus quintus annus*, č. 15. In: AAS 81
(1989), s. 911; srov. též II. VATIKÁNSKÝ KONCIL. Konstituce o posvátné liturgii
Sacrosanctum Concilium, č. 15–19.

1. Nejtěžší zločiny

172. *Nejtěžší zločiny* proti svatosti Nejsvětější oběti a svátosti eucharistie se posuzují podle „Norem o *nejtěžších zločinech* vyhrazených Kongregaci pro nauku víry“²⁸⁰ a jsou to:

- a) odnesení nebo ponechání si konsekrovaných způsob k svatokrádežnému účelu nebo jejich zahození;²⁸¹
- b) neplatný pokus o slavení liturgického úkonu eucharistické oběti nebo jeho simulace;²⁸²
- c) zakázané sloužení mše svaté spolu s duchovními církevních společenství, která nemají apoštolskou posloupnost a neuznávají svátostnou důstojnost kněžského svěcení;²⁸³
- d) proměnění k svatokrádežnému účelu jedné způsobu bez druhé při slavení eucharistie nebo obojí mimo slavení eucharistie.²⁸⁴

²⁸⁰ Srov. JAN PAVEL II. Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*. In: AAS 93 (2001), s. 737–739; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Dopis biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

²⁸¹ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 1367; PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD ZÁKONNÝCH TEXTŮ CÍRKVE. *Responsio ad propositum dubium*. In: AAS 91 (1999), s. 918; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Dopis biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

²⁸² Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 1378 § 2 č. 1 a 1379; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Dopis biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

²⁸³ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 908 a 1365; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Dopis biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

²⁸⁴ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 927; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Dopis biskupům katolické církve a dalším zainteresovaným ordinářům a hierarchům o nejtěžších zločinech rezervovaných samotné Kongregaci pro nauku víry*. In: AAS 93 (2001), s. 786.

2. Závažné přestupky

173. Přestože posouzení závažnosti dané věci je formulováno podle obecného učení církve a podle norem jí ustanovených, jako závažné přestupky jsou vždy objektivně považovány ty, které ohrožují platnost a důstojnost Nejsvětější svátosti, neboli ty, které jsou v rozporu s předešlými ustanoveními čísel 48–52, 56, 76–77, 79, 91–92, 94, 96, 101–102, 104, 106, 109, 111, 115, 117, 126, 131–133, 138, 153 a 168. Je třeba si dále všimnout nařízení Kodexu kanonického práva a především toho, co určují kánony 1364, 1369, 1373, 1376, 1380, 1384, 1385, 1386 a 1398.

3. Další přestupky

174. Činy spáchané proti normám, o nichž se hovoří na jiných místech této instrukce, a proti ostatním právně stanoveným normám ať nejsou brány na lehkou váhu, ale ať jsou zahrnuty mezi další přestupky, kterých je třeba se vyvarovat a napravit je.

175. Je jasné, že to, co bylo vyloženo v této instrukci, nepředstavuje všechny přestupky proti církvi a její kázni, které jsou definovány v kánonech, liturgických pravidlech a v ostatních církevních normách podle učení magisteria a zdravé tradice. Pokud je nějaký přestupek spáchan, ať je napravena ve shodě s předpisy práva.

4. Diecézní biskup

176. Diecézní biskup ať „jakožto hlavní rozdělovatel tajemných božích darů vytrvale dbá, aby křesťané svěření do jeho péče rostli svátostmi v milosti, a tak poznávali a prožívali velikonoční tajemství.“²⁸⁵ Jemu „přísluší v jemu svěřené církvi vydávat v mezích své působnosti normy v liturgických věcech, závazné pro všechny.“²⁸⁶

²⁸⁵ *Kodex kanonického práva*, kán. 387.

²⁸⁶ *Tamtéž*, kán. 838 § 4.

177. „Biskup je povinen hájit jednotu celé církve, a proto musí usilovat o společnou kázeň celé církve a naléhat na zachování všech církevních zákonů. Biskup dbá, aby se do církevní kázně nevloudily nepořádky, hlavně ve službě slova, udělování svátostí a svátostin, úctě k Bohu a svatým.“²⁸⁷

178. Pokaždé, když má místní ordinář nebo ordinář řeholního institutu nebo společnosti apoštolského života alespoň pravděpodobnou zprávu o provinění nebo přestupku týkajících se Nejsvětější svátosti, ať osobně nebo prostřednictvím jiného vhodného duchovního s obezřetností zkoumá fakta, okolnosti a přičitatelnost.

179. Přestupky proti víře a nejtěžší zločiny spáchané při slavení eucharistie a dalších svátostí ať jsou bezprostředně oznámeny Kongregaci pro nauku víry, která je posoudí „a bude-li třeba, přistoupí k vyhlášení nebo uložení kanonických sankcí ve shodě s předpisy jak obecného, tak vlastního práva.“²⁸⁸

180. Naopak ordinář ať postupuje podle norem posvátných kánonů a použije, kde tomu třeba, kanonické tresty a ať má na mysli především to, co stanoví kánon 1326. Pokaždé, když jde o vážné přestupky, ať informuje Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti.

5. Apoštolský stolec

181. Pokaždé, když Kongregace pro bohoslužbu a svátosti obdrží alespoň pravděpodobnou zprávu o provinění nebo přestupku ve věci Nejsvětější svátosti, ať o něm informuje ordináře, aby pátral na místě. Jestliže jde o vážnou věc, ať ordinář zašle samotnému dikasteriu jednu kopii spisu ohledně vykonaného pátrání a případně též uděleného trestu.

---

²⁸⁷ *Tamtéž*, kán. 392.

²⁸⁸ JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce *Pastor bonus*, č. 52. In: AAS 80 (1988), s. 874.

182. V těžších případech ať ordinář pro dobro celé církve, na němž se díky přijatému svěcení podílí, neopomene případ projednat poté, co se zeptal na mínění Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. Tato kongregace z moci jí svěřené papežem podle jednotlivého případu podpoří ordináře tím, že učiní potřebná opatření²⁸⁹ nebo mu dá instrukce a nařízení, podle nichž se má svědomitě řídit.

6. Oznámení přestupků ve věci liturgie

183. Podle možností ať se všichni zvláštním způsobem přičiní o to, aby Nejsvětější svátost eucharistie byla uchráněna jakékoliv formy neúcty a omylu a aby byly přestupky zcela odstraněny. To je nejdůležitější úkol pro všechny a každého zvlášť a všichni jsou povinni tak činit bez jakýchkoliv nenáležitých ohledů na osoby.

184. Každý katolík, ať kněz, jáhen, nebo věřící laik, má právo podat stížnost o liturgickém přestupku diecéznímu biskupovi nebo oprávněnému ordináři jemu zrovnoprávněnému právem nebo Apoštolským stolcem z moci papežského primátu.²⁹⁰ Je však náležité, aby upozornění nebo stížnost byly pokud možno podány nejprve diecéznímu biskupovi. To ať se děje stále v duchu pravdy a lásky.

---

²⁸⁹ Srov. *tamtéž*, č. 63. In: AAS 80 (1988), s. 876.

²⁹⁰ Srov. *Kodex kanonického práva*, kán. 1417 § 1.

Závěr

185. „Proti zárodkům rozdělení mezi lidmi, které, jak ukazuje každodenní zkušenost, jsou tak hluboce zakořeněny v lidstvu kvůli hříchu, se staví *plodná síla jednoty* Kristova těla. Právě tím, že eucharistie buduje církev, vytváří mezi lidmi společenství.“²⁹¹ Proto si Kongregace pro bohoslužbu a svátosti přeje, aby i díky pozornému uvedení do praxe toho, co bylo v této instrukci zdůrazněno, lidská slabost co nejméně bránila působení Nejsvětější svátosti, aby byly odstraněny všechny nepořádky a zavrženíhodné návyky a aby na přímluvu blahoslavené Panny Marie, „ženy eucharistie“,²⁹² zazářila všem lidem spasitelná přítomnost Krista ve svátosti jeho Těla a Krve.

186. Všichni věřící ať se podle možností plně, vědomě a aktivně účastní slavení eucharistie,²⁹³ ať ji uctívají celým srdcem ve zbožnosti a v životě. Biskupové, kněží a jáhni ať se při vykonávání posvátné služby ptají ve svědomí, jestli jsou úkony jimi konané ve jménu Krista a církve při slavení posvátné liturgie opravdové a věrné. Každý posvěcený služebník ať se sám sebe přísně ptá, zdali respektoval práva věřících laiků, kteří mu s důvěrou svěřují sebe sami a své děti v přesvědčení, že všichni vykonávají správně ty úkoly, které církev z Kristova pověření hodlá naplnit při slavení posvátné liturgie.²⁹⁴ Každý ať si neustále uvědomuje, že je služebníkem posvátné liturgie.²⁹⁵

Všechna ustanovení, která jsou s tím v rozporu, ztrácejí platnost.

Tato instrukce, sepsaná z rozhodnutí papeže Jana Pavla II. Kongregací pro bohoslužbu a svátosti po poradě s Kongregací pro nauku víry byla 19. března 2004 o slavnosti svatého Josefa schválena samotným papežem, který nařídil její vydání a okamžité dodržování všemi, kterých se týká.

V Římě v sídle Kongregace pro bohoslužbu a svátosti dne 25. března. 2004 o slavnosti Zvěstování Páně.

Francis kard. Arinze
no

prefekt

 Domenico Sorrentino

arcibiskup sekretář

²⁹¹ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, č. 24. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁹² Srov. *tamtéž*, č. 53–58.

²⁹³ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 14; srov. *tamtéž*, 11, 41 a 48.

²⁹⁴ Srov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theol.*, III, q. 64, a. 9 ad primum.

²⁹⁵ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 24. Praha : Česká biskupská konference, 2003

Obdah

Úvod	1
I. KAPITOLA	
Řízení posvátné liturgie	7
1. Diecézní biskup, velekněz svého stáda.....	8
2. Biskupské konference.....	11
3. Kněží.....	12
4. Jáhni.....	14
II. KAPITOLA	
Účast věřících laiků na slavení eucharistie	16
1. Aktivní a vědomá účast	16
2. Úkoly věřících laiků při slavení mše svaté.....	20
III. KAPITOLA	
Správné slavení mše svaté	23
1. Materie Nejsvětější svátosti.....	23
2. Eucharistická modlitba	24
3. Další části mše svaté.....	26
4. Spojení různých obřadů se slavením mše svaté.....	31
IV. KAPITOLA	
Svaté přijímání	33
1. Pravidla pro přijetí svatého přijímání	33
2. Udílení svatého přijímání	35
3. Přijímání kněží.....	38
4. Přijímání pod obojí způsobou.....	39
V. KAPITOLA	
Další aspekty týkající se eucharistie	42
1. Místo konání slavnosti mše svaté	42
2. Různé okolnosti mše svaté.....	42
3. Posvátné nádoby	44
4. Liturgická roucha.....	45

VI. KAPITOLA

Uchování Nejsvětější svátosti a její uctívání

mimo mši svatou	48
1. Uchovávání Nejsvětější svátosti	48
2. Některé formy úcty k Nejsvětější svátosti mimo mši svatou.....	50
3. Eucharistické průvody a kongresy	52

VII. KAPITOLA

Mimořádné úkoly věřících laiků.....

1. Mimořádný služebník svatého přijímání	56
2. Kázání	58
3. Zvláštní bohoslužby konající se za nepřítomnosti kněze.....	59
4. Klerici propuštění z duchovního stavu	61

VIII. KAPITOLA

Náprava.....

1. Nejtěžší zločiny.....	64
2. Závažné přestupky	65
3. Další přestupky	65
4. Diecézní biskup.....	65
5. Apoštolský stolec	66
6. Oznámení přestupků ve věci liturgie	67

Závěr	68
-------------	----

Seznam dokumentů vydaných v této ediční řadě

1. Náboženský rozměr výchovy v katolické škole (1994)
2. Katolická škola (1994)
3. Všeobecné katechetické direktorium (1994)
4. Ekumenický direktář (1995)
5. Direktář pro službu a život kněží (1995)
6. Koncerty v kostelích (1995)
- 6a. Dokumenty o sdělovacích prostředcích (1996)
7. Všeobecné katechetické direktorium (1998)
- 7a. Vademekum pro zpovědníky (1997)
8. Katolická škola na prahu třetího tisíciletí (1998)
9. Stanovisko učitelského úřadu k „Professio fidei“ (2000)
10. Etika ve sdělovacích prostředcích (2000)
11. Fatimské poselství (2000)
12. *Dominus Iesus* (2000)
13. Oběžník o nutnosti a potřebnosti inventarizace a katalogizace církevních kulturních statků (2001)
14. Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“ (2001)
15. Příprava na velikonoční svátky a jejich slavení (2001)
16. Instrukce k některým otázkám ohledně možnosti laiků podílet se na službách vykonávaných kněžími (2001)
17. Příprava na svátost manželství (2001)
18. Církev a internet. Etika na internetu (2002)
19. Církevní knihovny v poslání církve (2002)
20. Základní normy pro formaci trvalých jáhnů. Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů (2002)
21. Farář, pastýř a vůdce farního společenství (2002)
22. Instrukce k některým otázkám ohledně působení a chování katolíků v politickém životě (2003)
23. Všeobecné pokyny k Římskému misálu (2003)
24. Ježíš Kristus, nositel živé vody. Křesťanské zamyšlení nad „New Age“ (2003)
26. Svědectví katolického laika ve škole o víře (2003)
27. Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály (2003)
28. Eucharistie, pramen svatosti v kněžské službě (2004)
29. List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě (2004)
30. *Redemptionis sacramentum* (2005)